

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**INFORMELE EDUCATIE BIJ MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE KINDEREN EN
JONGEREN**

**Op welke manier biedt vzw Thebe informele educatie aan maatschappelijk kwetsbare
kinderen en jongeren?**

Door HILAL DEMIRKOPARAN

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

Woord vooraf

Als traditionele afsluiter van de opleiding Sociaal Agogisch Werk, leveren alle laatstejaars een eindwerk in als sluitstuk voor het behalen van het diploma. Om dit eindwerk in alle opzichten te doen slagen, heb ik heel wat steun gehad van een aantal mensen.

Eerst en vooral gaat mijn oprechte dank uit naar de organisatie vzw Thebe in Maasmechelen. Zij boden mij een enorm leerrijke stageperiode aan die heeft bijgedragen tot een kwalitatieve ontwikkeling, zowel op professioneel als op persoonlijk vlak. In het bijzonder wil ik mijn stagementor Thalya Hamaekers bedanken om steeds voor me klaar te staan voor advies en vragen. Vervolgens wil ik de jongeren van Vzw Thebe bedanken omdat ik ook van veel hen heb geleerd.

Langs deze weg wil ik ook mijn stagebegeleider, Jutta Verstraeten, oprecht bedanken voor haar eerlijke bemerkingen bij mijn eindwerkstukken. Ik apprecieer het enorm dat ze me steeds goede raad gegeven heeft en ik steeds bij haar terecht kon met al mijn vragen. Haar opbouwende kritiek en suggesties waren steunpilaren waarop dit eindwerk uitgewerkt werd.

Tenslotte wil ik mijn ouders bedanken omdat zij me de mogelijkheid hebben gegeven deze studies te volgen en uiteindelijk mijn te behalen diploma “sociaal werk”. Ook bedank ik hen voor hun steun tijdens mijn studieperiode.

Inhoudsopgave

Inleiding	p.6
1. Situering van het onderzoek	p.6
2. Probleemstelling	p.6
3. Opbouw van het onderzoek	p.7

DEEL I: SITUERING STAGEPLAATS

Hoofdstuk 1: voorstelling van de organisatie jeugdwelzijnswerk vzw Thebe

1.1 Actuele situering van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe	p.8
1.2 Doelstellingen van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe	p.8
1.2.1 <i>Zinnvolle vrijetijdsbesteding</i>	p.9
1.2.2 <i>Onthaal en ontmoeting</i>	p.9
1.2.3 <i>Vorming</i>	p.9
1.2.4 <i>Begeleiding en informatie</i>	p.10
1.3 Doelgroep van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe	p.10
1.4 Het takenpakket van de maatschappelijk werk(st)er binnen vzw Thebe	p.11
1.4.1 Kerntaken maatschappelijk werk	p.11
1.4.1.1.1 Contacten leggen	p.11
1.4.1.1.2 <i>Informatieve dienstverlening en advies</i>	p.11
1.4.1.1.3 <i>Signalering en doorverwijzen</i>	p.11
1.4.1.1.4 <i>Concrete dienstverlening en begeleiding</i>	p.11
1.4.1.1.5 <i>Ondersteuning bieden</i>	p.12
1.4.1.1.6 <i>Vorming</i>	p.12
1.4.1.1.7 <i>Educatieve functie: educatieve activiteiten organiseren</i>	p.12
1.4.1.1.8 <i>Animeren</i>	p.12
1.4.1.1.9 <i>Activeren</i>	p.13

Hoofdstuk 2: Voorstelling van de verschillende soorten werkingen en projecten binnen vzw Thebe

2.1 Soorten werkingen	p.14
2.1.1 <i>De Jongerenwerking</i>	p.14
2.1.2 <i>De kinder- en tienerwerking (KINTIKI)</i>	p.15
2.1.3 <i>Het outreachend werk</i>	p.16
2.2 Projecten	p.17
2.2.1 Babbeldoos	p.17

2.2.2	Boksproject	p.18
2.2.3	Buurtbal	p.18
2.2.4	Het theaterproject	p.19
2.2.5	Het ondernemerschapsproject	p.20
2.3	Besluit	p.22

DEEL II: LITERATUURSTUDIE

Hoofdstuk 1: Maatschappelijk kwetsbaarheid

1.1	De theorie van maatschappelijk kwetsbaarheid	p.23
1.2	Het jeugdwerk	p.25
1.3	Jeugdwerk met 'jongeren' in maatschappelijk kwetsbare situaties	p.28
1.3.1	'Jongeren' in maatschappelijk kwetsbare situaties	p.28
1.3.2	Doelstellingen van het jeugdwerk met 'jongeren' in maatschappelijk kwetsbare situaties	p.29
1.4	Jeugdwerk: schakel tussen drie werelden	p.29
1.4.1	<i>Groeien in een complexe wereld</i>	p.29
1.4.2	<i>Kinderen en jongeren centraal</i>	p.30
1.4.3	<i>Competenties van jongeren centraal</i>	p.31
1.4.4	<i>Integrale werking</i>	p.31
1.4.5	<i>Inclusieve benadering van de samenleving</i>	p.31

Hoofdstuk 2: Informele educatie

2.1	Begrippen	p.32
2.1.1	Formeel leren	p.32
2.1.2	Niet-formeel leren	p.32
2.1.3	Informeel leren	p.32
2.2	Informeel leren in de literatuur	p.33
2.3	Dualisme van informeel leren	p.35
2.2.1	Sturing	p.35
2.3.1.1	<i>Extern gestuurd versus zelfgestuurd</i>	p.35
2.3.1.2	<i>Beïnvloeding direct versus indirect</i>	p.35
2.2.2	Structuur	p.36
2.3.2.1	<i>Intentioneel versus incidenteel</i>	p.36
2.3.2.2	<i>Gepland versus improviserend</i>	p.36
2.3.2.3	<i>Systematisering versus occasionalisering</i>	p.36
2.2.3	Met wie van wie	p.36

2.3.3.1 <i>Individueel versus collectief</i>	p.36
2.4 Het belang van informeel leren door jongeren	p.36
2.5 Besluit	p.38

DEEL III: PRAKTIJK

Inleiding	p.39
1. Algemene informatie rond informele educatie	p.40
2. Maatschappelijk kwetsbaarheid	p.45
3. Specifieke vragen rond Informele educatie	p.45
3.1 De Babbeldoos	p.45
3.1.1 Doelgroepomschrijving	p.45
3.2 Het outreachend werk	p.48
3.2.1 Doelgroepomschrijving	p.48
3.3 De jongerenwerking	p.55
3.3.1 Doelgroepomschrijving	p.55

Deel IV: KRITISCHE KIJK

Inleiding	p.58
1. Aanbevelingen	p.58
2. Tips	p.60
Algemeen besluit	p.61
BIBLIOGRAFIE	P.63
BIJLAGE	
1. Vragenlijst	p. 67

Inleiding

1. Situering van het onderzoek

Voor deze eindverhandeling heb ik besloten om mij te verdiepen in het jeugdwelzijnswerk. De concrete aanleiding voor dit onderzoek kwam vanuit mijn eigen interesse binnen het jeugdwelzijnswerk. Vervolgens ben ik rond de tafel gaan zitten met mijn stagebegeleider van vzw Thebe. Samen hebben we zowel mijn takenpakket als ook mijn eindwerk besproken. Vervolgens hebben we beiden op elkaar afgestemd.. In samenspraak met de organisatie, vzw Thebe, zijn we tot de beslissing gekomen om mij specifiek te richten op hun doelgroep en hun werkingsmethode die gehanteerd wordt binnen hun organisatie. Ik heb het hier dan over Informele educatie aan maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.

Leren doen wij overal en altijd. Dit kan zowel op een formele, niet-formele en/of informele manier gebeuren. Ook in het jeugdwelzijnswerk. Ik ga a.d.h.v. van dit onderzoek achterhalen hoe informele educatie tot uiting komt binnen de organisatie vzw Thebe, waar ik gedurende 14 weken stage heb gelopen. Mijn onderzoeksvraag is als volgt: *‘Op welke manier biedt vzw Thebe informele educatie aan maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren?’*

Dit onderzoek is een bundeling van informatie en resultaatverwerking rond informele educatie bij maatschappelijk kwetsbare jongeren en kinderen toegespitst op twee grote werkingen en één project. Deze zijn Outreachend werk, de jongerenwerking en het taalstimuleringsproject, de Babbeldoos. Dit omdat het veel te uitgebreid zou zijn indien ik alle werkingen en projecten zou beschrijven en uitleggen binnen de organisatie. Vervolgens is dit onderzoek opgedeeld in drie duidelijk te onderscheiden delen. In deel I wordt de actuele situering van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe weergegeven. In deel II komt de literatuurstudie aanbod, waar de term maatschappelijke kwetsbaarheid en informele educatie uit de doeken wordt gedaan. In deel III zal mijn onderzoek in praktijk worden omgezet en zien we op welke manier informele educatie tot uiting komt binnen de organisatie vzw Thebe, meer specifiek binnen de drie eerder vernoemde werkingen/projecten.

2. Probleemstelling

“Vzw Thebe is niet zomaar een jeugdhuis, maar een welzijnswerking”, deze zin heb ik meermaals horen vallen in de organisatie. Vzw Thebe heeft zowel oog voor de groep als voor het individu en richt zich tot een bepaalde doelgroep, nl. Maatschappelijk kwetsbaren kinderen en jongeren. Er wordt al snel van uit gegaan dat jeugdwelzijnsorganisaties geen

specifieke doelstelling hebben. Hier zit meer achter! Buiten een zinvolle vrijetijdsbesteding, komt er nog veel meer bij kijken. Jongeren leren op een zeer diverse manier bij. Het gaat dan om attitudes, vaardigheden, kennis en het zelfinzicht verruimen. Vele onder ons vergeten het feit dat ze werken met kwetsbare personen en deze personen ook leren op verschillende manieren. Op een verkennende wijze onderzoek ik hoe informele educatie tot uiting komt binnen jeugdwelzijnswerk vzw Thebe. De verzamelde kennis en inzichten moet ervoor zorgen dat er een duidelijk overzicht is rond informele educatie dat aangereikt wordt binnen de organisatie vzw Thebe.

3. Opbouw van het onderzoek

Ik ben gestart met een actuele situering van jeugdwelzijnswerk Vzw Thebe. Vervolgens ben ik verder gegaan met een literatuurstudie over het onderwerp. Na de literatuurstudie volgt het methodologische kader. Uitgaande van de probleemstelling en rekening houdende met het beperkt aantal respondenten waarmee ik te maken heb, heb ik gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode. Er wordt gewerkt a.d.h.v. een interview, waarbij vooropgestelde vragenlijsten worden gebruikt met open vragen. Om vertekening van de resultaten te vermijden, opteerde ik er voor om enkel de medewerkers, die bevoegd zijn voor de werkingen die ik verder in dit onderzoek zal toelichten, te bevragen.

De vragenlijst kwam tot stand na de raadpleging van literatuur en uit gesprekken met mijn stagebegeleider Thalya Hamaekers. De vragenlijst voor dit onderzoek bevindt zich in de bijlage.

Een mondeling interview is de aangewezen methode om informatie te verzamelen wanneer het om attitudes, meningen of kennis gaat. Voordelen van het afnemen van mondelinge interviews zijn onder andere dat de interviewer steeds de vragen kan herhalen en verduidelijken zodat de respondent kan antwoorden op wat hem specifiek gevraagd wordt. Bij onduidelijkheid over het antwoord kan de interviewer ook om meer uitleg en informatie vragen (Baarda & de Goede, 1995).

In het derde deel analyseer ik de interviews. Hier vindt u per onderzoeksvraag de relevante informatie die ik uit de gesprekken heb gehaald. In deel vier zal er een kritische kijk beschreven worden en tot slot poog ik tot een besluit te komen m.b.t. de probleemstelling en vindt u een aantal aanbevelingen terug voor de sector.

DEEL 1: SITUERING STAGEPLAATS

Hoofdstuk 1: Voorstelling van de organisatie Jeugdwelzijnswerk vzw Thebe

In dit hoofdstuk zal er een uitgebreide toelichting gegeven worden over de actuele situering en de werking van de organisatie vzw Thebe. Vervolgens worden de doelstellingen en de doelgroep besproken. Daarnaast zal het takenpakket van de maatschappelijk werk(st)er binnen de organisatie vzw Thebe toegelicht worden. Tot slot zullen de soorten werkingen en projecten bondig besproken worden.

1.1 Actuele situering van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe

Vzw Thebe bevindt zich in Maasmechelen. Deze werking is een samenwerkingsverband tussen jeugdhuis Oké en 't Lont, erkend voor het werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren van 6 tot 25 jaar. Het merendeel van de kinderen en jongeren die worden bereikt, zijn van allochtonen herkomst. Vzw Thebe is veel méér dan enkel een fusie van jeugdhuis Oké en jeugdhuis 't Lont.

Ondanks de vereniging in één vzw bleven de beide jeugdhuisen hun eigenheid behouden. Zowel Jeugdhuis Oké als jeugdhuis 't Lont bieden een zinvolle vrijetijdsbesteding aan met een uitgebreid activiteiten aanbod op vlak van ontmoeting, vorming, recreatie, informatie, maatschappelijke participatie en het tot ontwikkeling brengen van projecten. De vzw wil haar doelgroep méér dan alleen een zinvolle vrijetijdsbesteding aanbieden. Daarbij kiest vzw Thebe ook voor een methodische integrale benadering.

Vzw Thebe begeleidt kinderen en jongeren in het vinden van hun weg binnen het bestaande hulpverleningsaanbod. Dit doen ze omdat ze het belangrijk vinden dat mensen zich erkend en gehoord voelen in hun noden en hun zorgen. Verder investeert de organisatie in de toekomst door het bieden van kansen en gepaste verantwoordelijkheid aan kinderen en jongeren binnen de werking.

1.2 Doelstellingen van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe

Vzw Thebe wil de doelgroep bereiken via een gestructureerd, maar laagdrempelig aanbod, waarbij de nadruk ligt op medeverantwoordelijkheid, roldoorbrekend werken, participatie en integratie bevorderend werken, groepsgericht werken aan sociale vaardigheden, verruiming

van de ervaringswereld via spel en vorming en dit alles via een rechtstreeks werken met de verschillende doelgroepen.

1.2.1 Zinnvolle vrijetijdsbesteding

Een eerste doelstelling die Jeugdwelzijnswerk vzw Thebe nastreeft, is zinnvolle vrijetijdsbesteding onder de vorm van een uitgebreid, laagdrempelig activiteitenpakket op het vlak van ontmoeting, vorming, recreatie, informatie en maatschappelijke participatie. Tijdens deze activiteiten is er speciale aandacht voor verdraagzaamheid ten opzichte van elkaar, omgangsvormen, respect voor elkaar en voor het materiaal.

De werking probeert de motivatie, betrokkenheid, zelfbeeld en inzet te verhogen. Vervolgens staat verantwoordelijkheidszin hier ook centraal. Indien er conflicten zouden voordoen, worden deze in groep of individueel uitgepraat. De activiteiten kunnen beschouwd worden als mogelijke uitlaatkleppen voor spanning, agressie, stress die de kinderen jongeren ervaren en zijn een alternatief voor verveling of zinloos rondhangen.

1.2.2 Onthaal en ontmoeting

Een tweede doelstelling die wordt nagestreefd, is onthaal en ontmoeting. Er worden regelmatig instuif-ontmoetingsmomenten georganiseerd voor jongeren. Tijdens deze ontmoetingsmomenten kunnen de jongeren zich in een lossere sfeer ontmoeten en bezig houden. Hulpmiddelen die men hiervoor gebruikt zijn onder andere film, muziek, televisie, gezelschapspelen, pingpong, tafelvoetbal en een zithoek.

Deze doelstelling komt vooral tot uiting binnen de jongerenwerking. 's Avonds kunnen jongeren vanaf 14 jaar naar de instuifmomenten komen. Elke maandag tot en met zaterdag is er een instuif- ontmoetingsmoment. Tijdens deze avonden worden er verschillende activiteiten georganiseerd. De jongeren kunnen tijdens deze momenten kicken, poolen, kaarten, muziek luisteren, een film kijken en contacten leggen met andere jongeren. De jongeren kunnen ook steeds terecht bij de begeleiders. Ook worden er uitactiviteiten georganiseerd, zoals de meerdaagse die minstens twee keer per jaar georganiseerd wordt.

1.2.3 Vorming

Regelmatig wordt er ook een vormingsactiviteit georganiseerd voor kinderen en jongeren in verband met een inhoudelijk thema van algemene ontwikkeling of een thema dat aansluit bij hun concrete leefwereld. Deze vormingen kunnen door hen zelf worden gevraagd of door de werking worden aangebracht.

Bij de kinder- en tienerwerking (Kintiki) komt deze doelstelling, nl. vorming, voor binnen het project 'De babbeldoos'. Dit project is bedoeld voor kinderen van 6-7 jaar. De babbeldoos vormt een structureel onderdeel van de organisatie. Het is een project dat kinderen van het eerste leerjaar met een taalachterstand de mogelijkheid biedt om op een speelse manier te werken aan taal. Er wordt met leuke thema's gewerkt die aansluiten bij de leefwereld van onze kinderen.

1.2.4 Begeleiding en informatie

Vzw Thebe heeft naast zinvolle vrijetijdsbesteding ook aandacht voor het individuele van elk individu. Dit wil zeggen dat er binnen de werking ook plaats is voor hulpverleningsgesprekken. Hiervoor staan de begeleiders centraal. Doordat de hulpverlening zeer laagdrempelig is, kunnen de kinderen en jongeren de medewerkers op elk ogenblik aanspreken. Dit kan zowel tijdens de activiteiten als de ontmoetingsmomenten wanneer zij behoefte hebben aan informatie, advies of hulpverlening en eventuele doorverwijzing.

Jeugdwelzijnswerk Thebe begeleidt kinderen en jongeren in het vinden van hun weg binnen het bestaande hulpverleningsaanbod. Dit doet ze omdat ze het belangrijk vindt dat mensen zich erkend en gehoord voelen in hun noden en hun zorgen.

1.3 Doelgroep van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe

Vzw Thebe richt zich voornamelijk tot maatschappelijk kwetsbare kinderen, tieners en jongeren met leeftijdscategorie van 6 tot 25 jaar. De organisatie richt zich vooral tot deze doelgroep die minder kansen krijgen en minder aansluiting vinden in de maatschappij. A.d.h.v. werkingen en projecten trachten de medewerkers binnen vzw Thebe de kwetsbare personen en ondersteunen en begeleiden naar de eventuele hulpverlening. Dit omdat een groot deel van deze doelgroep geen of moeilijk aansluiting vindt bij de reguliere hulpverlening. Voor vele jongeren is de drempel naar de reguliere hulpverlening nog te hoog.

De medewerkers proberen zo laagdrempelig mogelijk te werken en te vertrekken vanuit de leefwereld van de jongeren. De werkingen en projecten binnen de organisatie vertrekken steeds vanuit het geloof in empowerment en emancipatie. Zij trachten de doelgroep zoveel mogelijk te motiveren en te ondersteunen om actief te participeren aan het aanbod.

1.4 Het takenpakket van de maatschappelijk werker binnen vzw Thebe

1.4.1 Kerntaken maatschappelijk werk

1.4.1.1 Contacten leggen

De maatschappelijk werk(st)er zal in de eerste plaats contacten leggen met mensen en groepen om behoeften op te sporen. Door op basis van deze behoeften activiteiten te organiseren kan de maatschappelijk werk(st)er het maatschappelijk functioneren stimuleren. Deze kerntaak komt tot uiting binnen de verschillende werkingen waarbij de maatschappelijk werk(st)er sociale contacten legt met alle kinderen en jongeren en zo probeert een vertrouwensband op te bouwen. Ook contacten leggen met derden wordt hieronder verstaan. De medewerker zal contacten onderhouden met de scholen van de deeltijdse lerende jongeren. Indien nodig zullen er ook gesprekken plaatsvinden met de ouders van de deeltijdse lerende jongeren. Ook CAD (Centra voor alcohol -en andere drugsproblemen), OCMW (Openbare Centra voor Maatschappelijk welzijn) kunnen hierbij betrokken geraken.

1.4.1.2 Informatieve dienstverlening en advies

Een volgende taak is dat de maatschappelijk werk(st)er altijd een hulpverlener is. Daarnaast heeft deze ook de functie van informant. Wanneer kinderen of jongeren een probleem of een vraag hebben, kunnen ze bij de maatschappelijk werk(st)er terecht om een hulpverleningsgesprek te vragen. Ook voor informatie en/of advies kunnen de kinderen of jongeren beroep doen op de hulpverlener.

1.4.1.3 Signalering en doorverwijzen

Het is van essentieel belang dat de maatschappelijk werk(st)er signalen opvangt indien hij/zij aanvoelt dat men niet over de nodige vaardigheden of deskundigheid beschikt om de cliënt verder te helpen. Door de problematiek te signaleren kan men de cliënt begeleiden en/of indien nodig doorverwijzen.

1.4.1.4 Concrete dienstverlening en begeleiding

De medewerker binnen de organisatie zal concrete hulpverlening aanbieden bij het zoeken naar voorzieningen. Enkele voorbeelden zijn opvang, vervoer, alarmering, opvoedingsondersteuning. Verder is het belangrijk dat de maatschappelijk werk(st)er oog heeft voor de leefwereld van de kinderen en jongeren, zowel in groep als voor het individu op zich. De medewerker voert individuele gesprekken rond hun problemen. Hierbij behoort ook de individuele begeleiding op maat van deeltijds lerende jongeren. De medewerker zal deze jongeren opvolgen en individuele gesprekken met hen aangaan. De maatschappelijk werk(st)er heeft oog voor elk individu op zich. Tijdens de begeleiding van de deeltijds lerende

jongeren zal hij/zij oog hebben voor hun sterktes en beperkingen, en hun problemen welke ze al dan niet uiten.

1.4.1.5 Ondersteuning bieden

Onder ondersteuning bieden wordt er bedoeld dat de medewerker hun doelgroep moet empoweren en ondersteunen waar nodig. Verder bedoelt men dat de jongeren ondersteunt worden bij het zoeken naar werk, het opstellen van een Curriculum Vitae en een sollicitatiebrief,... Binnen de organisatie is er ook een kerngroep. De rol van de maatschappelijk assistent hierin is dat hij/zij deze kerngroep zal opvolgen en ondersteunen om hun verantwoordelijkheden op te nemen binnen het jeugdhuis.

1.4.1.6 Vorming

Regelmatig wordt er ook een vormingsactiviteit georganiseerd voor kinderen en jongeren in verband met een inhoudelijk thema van algemene ontwikkeling of een thema dat aansluit bij hun concrete leefwereld. Deze vormingen worden voorbereid door de maatschappelijk werk(st)er en aangeboden aan kinderen en verder ook aan de deeltijds lerende jongeren. Bij kinderen komt de vorming tot uiting binnen het project 'De babbeldoos'. Bij de deeltijds lerende jongeren zullen er thema's zijn die betrekking hebben tot hun leefwereld. Voorbeelden hiervan zijn vormingen gericht op drugspreventie, attitudevorming, sollicitatietrainingen, agressiebeheersing, karaktereigenschappen,... Indien nodig zal de maatschappelijk werk(st)er ook tijdig vormingen aanbieden betreffende de kerngroep. D.m.v. de vormingen zullen de leden van deze groep leren hoe ze hun verantwoordelijkheden kunnen opnemen binnen het jeugdhuis.

1.4.1.7 Educatieve functie: Educatieve activiteiten organiseren

Educatieve functie: *"Die functie die gericht is op lerende personen en groepen en die gekenmerkt wordt door het organiseren en begeleiden van educatieve programma's op lokaal en bovenlokaal vlak".* (Decreet betreffende sociaal-cultureel volwassenenwerk, 4 april 2003) Eén van de belangrijkste kerntaken is dat er leerrijke activiteiten georganiseerd worden en dit ten voordele van de doelgroep. Voor vzw Thebe is het zeer belangrijk dat de activiteiten met de kinderen en jongeren steeds afgestemd zijn op hun interesses. Dit zorgt ervoor dat zij meer inzet tonen en actief zullen optreden.

1.4.1.8 Animeren

Animeren betekent dat de medewerker van de organisatie mensen zal stimuleren om deel te nemen aan recreatie, kunst en cultuur. Dit komt ook tot uiting binnen de organisatie vzw

Thebe. Geregeld nemen de jongeren van het theaterproject deel aan theatervoorstellingen die plaatsvinden in het cultureel centrum.

1.4.1.9 Activeren

De maatschappelijk werk(st)er moet ervoor zorgen dat er een variatie is van activiteiten zodat ze hun doelgroep steeds blijven aantrekken tot de werking en ook nieuwe leden kunnen bereiken. Hiervoor heeft men de nodige dosis creativiteit en verbeelding nodig om hun functie als animator goed te kunnen vervullen.

Hoofdstuk 2: Voorstelling van de verschillende soorten werkingen en projecten binnen vzw Thebe

In dit deel zal er een voorstelling van de verschillende werkingen en projecten binnen de organisatie, vzw Thebe, voorgesteld worden. Er zijn drie grote werkingen, nl. de jongerenwerking, de kinder -en tienerwerking en het outreachend werk. Ook zijn er een aantal projecten. Deze zijn de Babbeldoos, het boksproject, Buurtbal, het theaterproject en het ondernemerschapsproject.

2.1 Soorten werkingen

2.1.1 Jongerenwerking

Vzw Thebe heeft vele werkingen. Deze zullen hieronder bondig besproken worden. Elke avond van maandag tot zaterdag is er jongerenwerking. Deze werking start om 18.00u en eindigt van maandag tot donderdag tot 22.00u. Vrijdag en zaterdag eindigt de werking om 23.00u. Tijdens deze avonden worden er allerlei activiteiten georganiseerd zoals een snookertoernooi, een Playstation-toernooi, een filmavond, ... De jongeren kunnen in samenspraak een activiteit organiseren of ze kunnen ook ter plaatsen aan zinvolle vrijetijdsbesteding doen. Het is niet noodzakelijk dat de activiteiten enkel binnen het jeugdhuis georganiseerd moet worden. De jongeren verkiezen ook vaak om buitenshuis activiteiten te organiseren. Zo gaan zij ook wel eens naar een optreden, zwemmen, ... Verder gaan de jongeren ook minstens twee keer per jaar op meerdaagse.

Tijdens deze avonden is er natuurlijk ook plaats voor individuele begeleiding. Indien één van de jongeren een problematiek zou ervaren, zal er altijd een begeleider klaar staan op hem te helpen. Het doel van deze werking is dat jongeren samenkomen. Verder hebben ze de mogelijkheid om contacten leggen met andere jongeren en aan zinvolle vrijetijdsbesteding kunnen doen. Tijdens deze ontmoetingsmomenten kunnen de jongeren zich in "een lossere sfeer" ontmoeten en bezig houden. Het aandeel van de begeleiders is dat ze trachten een vertrouwensrelatie op te bouwen met hen.

Twee maal per jaar vindt er een algemene vergadering plaats. Hierop worden alle jongeren en begeleiders uitgenodigd. Elke medewerker geeft uitleg over zijn/haar functie en de verschillende opdrachten binnen de organisatie. Vervolgens worden nog de projecten toegelicht. Ook worden de regels en afspraken overlopen. Jongeren krijgen zo een duidelijker zicht op de hele organisatie en de eventuele relevante verschuivingen binnen de

organisatie worden voor hen zichtbaar. Jongeren krijgen ook de gelegenheid om vragen te stellen, maar ze kunnen ook voorstellen doen rond activiteiten, inkleding, spelmateriaal,...

De kern zijn zeven jongeren van het jeugdhuis die op regelmatige basis het jeugdhuis bezoeken. Zij staan mee in voor het ondersteunen van de jongerenwerkers. Zij nemen mee verantwoordelijkheid op en organiseren, in samenspraak met zowel de jongeren als de verantwoordelijke, activiteiten, een meerdaagse,... Ook hebben zij samen met deze laatste, twee maal per maand, een kernvergadering. De kernvergadering is een vergadering van verschillende jongeren van het jeugdhuis die op een regelmatige wijze samenkomt om actief deel te nemen aan de werking binnen het jeugdhuis. De doelstellingen van de kernvergadering zijn de volgende: jongeren stimuleren om de werking af te stemmen op hun eigen behoeften, het aanleren van verantwoordelijkheden en het kweken van attitudes en tot slot het verhogen van de sociale contacten en het leren samenwerken.

Tot slot beschikt Thebe over vijf jongerenwerkers waarvan drie stafmedewerkers en twee educatieve medewerkers. Samen staan zij in voor de goede werking van het jeugdhuis. Zij bouwen na verloop van tijd een vertrouwensrelatie op met de jongeren. Verder organiseren zij ook activiteiten en dit steeds zo laagdrempelig mogelijk en volgens de interesses van deze jongeren. Een stafmedewerker draagt de eindverantwoordelijkheid zowel voor de jongerenwerking als voor de kern.

2.1.2 Kintiki

Kintiki is een werking die zich richt op kinderen en tieners van 6 tot 14 jaar. Iedere woensdag- en zaterdagmiddag is er een structureel aanbod van 13.00-16.00 uur. Tijdens de schoolvakanties is er een extra aanbod, dan gaan de werkingen dagelijks door. Wij streven ernaar om minstens twee maal een meerdaagse aan te bieden per jaar voor deze groep.

Er wordt geopteerd voor een projectmatige, thematische aanpak van de activiteiten. De kinderen en tieners hebben een ruime keuze uit verscheidene workshops. Dit stimuleert kinderen keuzes te maken en zal hen meer motiveren om de gekozen activiteit tot een goed einde te brengen. Naargelang de workshop ligt de achterliggende nadruk eerder op sociale vaardigheden, agressiecontrole, cognitieve- of motorische vaardigheden. In iedere workshop wordt er op een informele manier gewerkt rond taalstimulering.

De workshops zijn hoofdzakelijk: sport en spel, dans, knutselen en zelfverdediging. Uiteraard is er voldoende ruimte voorzien om van deze workshops af te wijken en een alternatieve activiteit aan te bieden. Op deze manier kunnen de kinderen en tieners regelmatig kennis maken met nieuwe activiteiten, spelen en sporten die voor hen tot nog toe onbekend waren. De begeleiders van Kintiki (Kinder- en tienerwerking) hebben zowel oog voor de heersende groepsdynamica als voor de individuele aandacht en begeleiding van het kind. Naarmate ze de kinderen beter leren kennen, krijgen ze ook een beter zicht op hun sterktes en zwaktes. Ze spelen hierop in. Ze stimuleren de kinderen in hun ontwikkeling waardoor zowel motorische, cognitieve als sociale vaardigheden versterkt worden.

2.1.3 Outreachend werk

Ondanks de verschillende werkingen en projecten die vzw Thebe aanbiedt, zijn zij er ook van bewust dat zelfs de laagdrempelige werking van de organisatie voor een bepaalde groep nog te hoog is. Hiervoor gaat Thebe specifiek en gericht werken. Dit wordt ondersteunt door het outreachend werk.

Binnen het outreachend werk richt vzw Thebe zich hoofdzakelijk tot tieners en jongeren die omwille van verschillende en vaak cumulatieve factoren geen of moeilijk aansluiting vinden binnen het reeds bestaande vrijetijdsaanbod. De organisatie werkt vindplaatsgericht ze gaan zelf actief op zoek naar deze doelgroep. Zij vertrekken op die manier ook letterlijk vanuit de directe leefwereld van de jongeren. Zo willen zij zoveel mogelijk drempels opheffen en/of verlagen. De gebruikte methodiek baseert zich hoofdzakelijk op het methodisch handelen, ervaringsgericht leren en de groepsdynamica. Werkend en vertrekkend vanuit de visie op empowerment en emancipatie willen ze samen met de jongeren een proces afleggen. Samen met hen wil vzw Thebe op zoek gaan naar een zinvolle vrijetijdsbesteding.

Deze manier van werken laat toe om zowel op maat van de individuele jongere als ook de groep jongeren te werken. Dit geeft de outreachend jeugdwerker de kans om de jongeren op een gepaste manier te motiveren om hun sociale vaardigheden verder te ontwikkelen en hen te begeleiden in het proces om op te groeien naar sociaal geëngageerde, positieve, kritische personen, die in staat zullen zijn actief te participeren in onze maatschappij.

In samenspraak met de jeugddienst is er beslist dat vzw Thebe een outreachend werker inzet voor de wijken Vrijheid en Beerensheuvel. Samen met de jongeren werd bekeken welke momenten voor hen het beste pasten. Per week zijn er gemiddeld vijf werkingsmomenten

voorzien voor het outreachend werk. Dit waren hoofdzakelijk de gewone werkingsmomenten, zonder de extra activiteiten zoals een meerdaagse en dergelijke.

In de wijk Vrijhei bereikt vzw Thebe twee verschillende groepen. Een groep met jongeren van 11 tot 16 jaar en een groep jongeren van 14 tot 20 jaar. In Vrijhei bereikt vzw Thebe gemiddeld 25 jongeren. In de wijk Beerensheuvel bereikten ze gemiddeld 20 jongeren tussen 12 en 20 jaar. Uiteraard zijn er binnen de wijk meer contacten gelegd, maar dit zijn de groepen waar structureel mee gewerkt werd.

2.2 Projecten

2.2.1 De babbeldoos

De babbeldoos is een project dat iedere dinsdag en donderdag van 15.30u tot 17.00u van start gaat. Dit project is een spelpakket dat de natuurlijke, spontane taalontwikkeling stimuleert. Doelgroep zijn de kinderen van het eerste leerjaar met een taalachterstand. De kinderen leren op een speelse, niet schoolse manier omgaan met taal. De babbeldoos is een uitgewerkt taalstimuleringsproject dat de nadruk legt op informeel leren door thematische, speelse activiteiten. Er wordt telkens rond een thema gewerkt dat aansluit bij de leefwereld van de kinderen. In ieder thema komen dezelfde activiteiten terug zoals een startactiviteit, een voorleesmoment, bezoekjes, een gezelschapsspel, een knutselmoment en een oudermoment.

De kinderen krijgen ook een “diploma” wanneer zij deelgenomen hebben aan het project van De Babbeldoos. Op de “diploma uitreiking” worden de ouders, familie, leerkrachten, pers, ... uitgenodigd. Op deze manier wordt het project meer zichtbaar voor de ruimere omgeving. Belangrijk uitgangspunt is de leefwereld driehoek thuis-school-buurt waarin het kind opgroeit. Geregeld werden er ook informele momenten met de ouders georganiseerd. De betrokkenheid van de ouders is namelijk van belang om zowel het taalaspect als het gedrag van de kinderen te bespreken. De Babbeldoos betreft bijgevolg ook de school en de ouders. Vzw Thebe vindt het contact met de ouders zo belangrijk dat er iedere maand ook een oudermoment plaats vindt, waarin besproken wordt wat er gedaan wordt en welke vorderingen de kinderen maken. Het project ziet de ouders als coach van de kinderen. Via het project komen leerkrachten in contact met de ouders in een niet-schoolse situatie. Het is

de bedoeling dat zowel leerkrachten als ouders aanwezig zijn op toonmomenten. (Vercoutere M., 2008)¹

Dit project doorloopt een aantal werkingsfases. Ten eerste krijgen de kinderen de kans om even over hun schoolgebeuren te vertellen. Vervolgens krijgen zij dan een hapje en tot slot gaat de begeleider over tot actie! Op een speelse en informele manier wordt er dan aan taalverwerving gedaan a.d.h.v. activiteiten.

Tot slot wordt er ook gebruikt gemaakt van een stickersysteem. Dit kan ook gezien worden als een beloningssysteem dat gehanteerd wordt om kinderen aan te zetten tot goed en actief meewerken. Elk kind mag aan het einde van de vorming een sticker op zijn naam plakken, indien hij/zij goed heeft meegewerkt.

2.2.2 Boksproject

In samenwerking met de jeugddienst, de Provinciale sportdienst, sportdienst van Maasmechelen en de Dienst Diversiteit nemen we deel aan het boksproject. Dit project biedt de mogelijkheid om met de bokssport kennis te maken en op een informele manier het ontwikkelen van sociale vaardigheden te stimuleren.

Er zijn wekelijkse trainingen op woensdagnamiddag die gebruikt worden om zowel technieken aan te leren als om in te spelen op de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Binnen dit project zijn er belangrijke waarden die hoog in het vaandel worden genomen. We denken hierbij aan het nemen van verantwoordelijkheid, eerlijkheid en samenhang. Ook wordt er gewerkt aan het zelfbeeld van de deelnemers om zo een hoger zelfvertrouwen te ontwikkelen.

2.2.3 Buurtbal

In het project buurtbal werkt vzw Thebe samen met de sportdienst, de jeugddienst en de kinderopvang. De bedoeling van dit project is dat kinderen en jongeren kennis maken met alle sporten die aangeboden worden in Maasmechelen. Op die manier trachten ze de kinderen en jongeren toe te leiden naar de betreffende organisaties. Vzw Thebe zoekt naar sporten die geschikt zijn voor hun doelgroep.

---

¹ VERCOUTERE, M., Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid. De positie van het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, en terreinverkenning. *Internet*, 22 april 2008. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Onderwijs_en_maatschappelijke_kwetsbaarheid.pdf)

2.2.4 Het theaterproject

Naar aanleiding van het groot succes van het filmproject 'Mijn verleden', waar vzw Thebe eveneens de Cera-prijs van het Vlaamse Jeugdwerkzorgwerk voor heeft gewonnen, willen zij een stapje verder gaan door de jongeren van Maasmechelen en van de omliggende gemeenten uit te dagen, deel uit te maken van een theatergroep. Via de afdeling Volksontwikkeling en Lokaal Cultuurbeleid van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen en Bovenlokale Projecten Creatieve Expressie hebben ze een subsidie goedgekeurd gekregen om dit project uit te voeren.

Het project dat zij willen bekomen is een 'gesamtkunstwerk' van dans, theater, muziek en beeldende kunst waar we jongeren hun talenten willen laten ontdekken en ten volle willen laten benutten. Vzw Thebe wil met dit project een stapje verder gaan en jongeren uitdagen om in interactie te treden met het publiek om zo bepaalde gevoelens los te maken.

Het is belangrijk dat het zelfbeeld van de jongeren wordt vergroot en de jongeren de kans krijgen om te groeien. Via het ervaringsgericht leren zullen het eigen handelen en overtuigingen het vertrekpunt zijn voor groei en ontwikkeling. Het proces is namelijk veel belangrijker dan het product! Door de jongeren een lange termijnengagement te laten aangaan kunnen we dit dan ook bewerkstelligen.

Jongeren maken via dit project kennis met de theaterwereld om zo uiteindelijk de kans te krijgen om voorstellingen te geven aan het breder publiek. Het is daarom van belang om drempelverlagend te werken door theatervoorstellingen te bezoeken, een kijkje te nemen achter de schermen van het Cultuurcentrum, kennis te maken met professionele acteurs, regisseurs, amateurtheatergroepen, ...

Verder wil vzw Thebe via een methodiek werken waarbij de jongeren zelf zo veel mogelijk beslissingen nemen om tot een eigen voorstelling of toonmoment te komen gelinkt aan hun leefwereld. Dit willen ze bewerkstelligen door jongeren mede-beslissingsbevoegdheid te geven over de inhoud van de voorstelling, de jongeren zelf te laten zorgen voor de muziek en het decor, de jongeren verantwoordelijk te stellen voor de verspreiding van de uitnodigingen en de affiches en de jongeren verantwoordelijk te stellen voor het presenteren van de voorstelling en het opbouwen en afbreken van het decor.

De jongeren krijgen dus de vrijheid om zelf te kiezen aan welk aspect van de voorstelling ze willen meewerken. Belangrijk hierin is de rol van de begeleider die de jongeren zal wijzen op hun eventueel nog te ontdekken talenten. De repetities worden begeleid door Duygu en Ali van Turkish Spotlight vzw. Dit is een theatergroep uit Genk. Duygu zit al zeven jaar in Turkish Spotlight vzw als actrice en bestuurslid. Zij is verantwoordelijk voor de begeleiding en planning van het theaterproject. Ali heeft al 12 jaar ervaring in theater in verschillende groepen. Hij heeft zelf een theatervoorstelling geregisseerd van jongeren uit het internaat van Sint Lodewijk (Genk). Ali zorgt in het theaterproject voor de regie en ondersteunt de jongeren bij het acteren en schrijven van het verhaal. Een keer per maand geven Erol en Muhsin van Turkish Spotlight vzw workshops om het acteren te bevorderen. De leden van Turkish Spotlight hebben allemaal ervaring opgedaan in de straattheatergroep Yawar, die zich richt op jongeren en kinderen uit kansengroepen.

De hoofdverantwoordelijkheid ligt bij de begeleider van vzw Thebe die voeling heeft met de leefwereld van de jongeren en het project op praktisch en sociaal vlak zal opvolgen. Een niet te onderschatten opdracht voor de begeleider is om de jongeren aan te moedigen en te blijven motiveren om hun engagement na te leven

2.2.5 Het ondernemerschapproject

Het ondernemerschap is een project waarbij vzw Thebe jongeren weerbaarder willen maken en hen laten geloven in hun mogelijkheden en talenten. Dit project richt zich voornamelijk op jongeren van Maasmechelen en de omliggende gemeentes. Men legt de nadruk om maatschappelijk kwetsbare jongeren en jongeren uit het deeltijds onderwijs.

Het ondernemerschapproject is tweeledig opgebouwd. In het eerste luik worden jongeren uitgenodigd om het dienstenaanbod, dat vertrekt vanuit het jeugdhuis, mede te dragen en in een latere fase zelf te organiseren. Het jeugdhuis wordt een leerschool waarbij de rol van de begeleider van vzw Thebe een belangrijke functie inhoudt, aangezien deze persoon bekend is met de leefwereld van de jongeren en de begeleiding kan aanpassen op maat van hen. Vzw Thebe begint laagdrempelig, want voor de doelgroep is dit een nieuw gegeven. Vandaar dat de organisatie bewust kiest voor een kleine opstap met 'ondernemingen' waar ze reeds bekend mee zijn, om in een latere fase meer uitdagende en voor hen nog onbekende terreinen te verkennen. Met dit project wil vzw Thebe een sneeuwbal effect creëren. In die zin, dat jongeren andere jongeren enthousiasmeren om deel te nemen zodat ze van elkaar kunnen leren. Ze willen de jongeren hun persoonlijke ambities aanwakkeren. Het is de

bedoeling naarmate het project vordert, de rol van de begeleider op de achtergrond komt te staan, deze verschuift van begeleider naar coach.

Een tweede luik is dat de jongeren die op zoek zijn naar handvaten betreffende het ondernemerschap zal de vzw Thebe op een deskundige manier begeleiden en informeren opdat zij de stap durven zetten naar een eventueel persoonlijk ondernemerschap of een opleiding. Om een professionele omkadering te kunnen blijven garanderen zal de organisatie een stuurgroep oprichten, bestaande uit mensen die de nodige ervaring hebben en ons wegwijs kunnen maken in de wereld van het ondernemerschap die ok voor de begeleiders van het jeugdhuis vaak nog een onontgonnen materie is. Met deze stuurgroep zal op regelmatige basis een overleg plaatsvinden om feedback te geven. Maar er zal ook gebruik gemaakt worden van hun ervaringen en deskundigheid. Omdat vzw Thebe nog niet beschikt over de nodige know-how zullen zij beroep doen op externen die wel over de nodige kennis en ervaring beschikken.

2.3 Besluit

In het eerste hoofdstuk werd de actuele situering van de organisatie vzw Thebe voorgesteld. Zo is de organisatie ontstaan door een samenwerkingsverband van twee jeugdhuisen, jeugdhuis Oké en jeugdhuis 't Lont. Door de steun van de Vlaamse Overheid werden er werden activiteiten voor kinderen en jongeren georganiseerd. Later is de kinder- en jongerenwerking verzelfstandigd en kreeg het uiteindelijk de erkenning als 'jeugdwelzijnswerk'. Jeugdwelzijnswerk vzw Thebe bereikt hoofdzakelijk maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. De voornaamste doelstelling is een zinvolle en begeleidende dagbesteding te bieden door het invullen van de vrije tijd.

Daarnaast kwamen ook de verschillende doelstellingen in functie van het welzijn van kinderen, jongeren en hun gezinnen. Namelijk zinvolle vrijetijdsbesteding, onthaal en ontmoeting, vorming, begeleiding en informatie. De doelgroep van Jeugdwelzijnswerk vzw Thebe werd ook besproken. Maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren is de hoofddoelgroep. Deze hoofddoelgroep wordt opgesplitst in kleinere groepen waarvoor aangepaste activiteiten worden voorzien. Zo heb je een groep met kinderen en tieners voor de kinder- en tienerwerking en een groep jongeren voor de jongerenwerking.

Vervolgens werden de verschillende functies van een maatschappelijk werk(st)er binnen Jeugdwelzijnswerk vzw Thebe aangehaald. De kerntaken die een maatschappelijk werk(st)er vervult binnen deze organisatie zijn de volgende: contacten leggen, contacten leggen, informatieve dienstverlening en advies, signalering en doorverwijzen, concrete dienstverlening en begeleiding, ondersteuning bieden, vorming, educatieve activiteiten organiseren, animeren en activeren.

Ten slotte werden de soorten werkingen en verschillende projecten uit de doeken gedaan. De grote werkingen zijn de jongerenwerking, de kinder- en tienerwerking (Kintiki) en het outreachend werk. Vervolgens zijn er ook een aantal projecten die vzw Thebe aanbiedt. Deze zijn de volgende; de babbeldoos, Het boksproject, Buurtbal, het theaterproject en het ondernemerschapsproject.

DEEL II: LITERATUURSTUDIE

Hoofdstuk 1: Maatschappelijk kwetsbaarheid

1.1 De theorie van maatschappelijk kwetsbaarheid

Maatschappelijke kwetsbaarheid kan als volgt omschreven worden: *“maatschappelijke kwetsbaarheid is een cumulatie van negatieve ervaringen en contacten met maatschappelijke instellingen die leidt tot een ongunstig maatschappelijk perspectief. Het gaat om ‘jongeren’ uit de lagere sociale klassen van de samenleving die een opeenhoping van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen ondergaan.”* (Vercoutere M., 2008)¹

Maatschappelijk kwetsbaren kunnen we dan omschrijven als: “maatschappelijk kwetsbaren zijn diegenen die in contact komen met maatschappelijke instellingen en telkens te maken krijgen met de controlerende en sanctionerende aspecten van deze instellingen en minder genieten van het positieve aanbod ervan.” (Vercoutere M., 2008)

Maatschappelijke kwetsbaarheid is niet alleen een structureel gegeven. Het begrip is ook dynamisch, heeft een cultureel element, is interactief en is een cumulatief proces. We merken ten eerste op dat maatschappelijke kwetsbaarheid een structureel gegeven is. Dit wil zeggen dat degene die tot de groep van de personen in een maatschappelijk kwetsbare situatie behoort, minder greep op de samenleving heeft en druk van boven of buiten uit ervaart. Hierbij zien we ook dat de normen en waarden van de middenklasse en de hogere klassen de heersende waarden en normen zijn, terwijl de lagere klassen hier geen inspraak in hebben.

Daarnaast is maatschappelijke kwetsbaarheid ook een dynamisch gegeven. De aspecten van maatschappelijke kwetsbaarheid en de samenstelling van de groepen van personen in maatschappelijk kwetsbare situaties zijn immers voortdurend aan verandering onderhevig. Dit wil bijvoorbeeld zeggen dat maatschappelijke kwetsbaarheid niet voor iedereen hetzelfde wordt ingevuld. Er is dus mogelijkheid tot verschuiving op de sociale ladder, zowel in opwaartse als in neerwaartse richting. Hierbij moeten we dus zeker opmerken dat

---

¹ VERCOUTERE, M., *Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid. De positie van het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, en terreinverkenning. Internet*, 22 april 2008. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Onderwijs_en_maatschappelijke_kwetsbaarheid.pdf)

maatschappelijke kwetsbaarheid in geen geval een vaststaand scenario is waarbij de personen in maatschappelijk kwetsbare situaties veroordeeld zijn om in kwetsbaarheid te blijven leven. Ook kinderen en jongeren die geboren worden en opgroeien in maatschappelijk kwetsbare situaties worden niet noodzakelijk zelf maatschappelijk kwetsbaren. Kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situatie kunnen over meer weerbaarheid en competenties beschikken waarmee ze zelf aan een situatie van maatschappelijke kwetsbaarheid kunnen ontkomen.¹

Er moet ook rekening gehouden worden met het culturele aspect van maatschappelijke kwetsbaarheid. Onder het culturele aspect kunnen we o.a. opvoeding, waarden en normen, omgevingsfactoren,... rekenen. We bedoelen hiermee dat maatschappelijke kwetsbaarheid ook beleefd wordt vanuit de cultuur waarin men opgroeit. Vanuit deze cultuur ontwikkelen personen in maatschappelijk kwetsbare situaties dan eigen overlevingsstrategieën die zij dan ook doorgeven aan hun kinderen.

Vervolgens is maatschappelijke kwetsbaarheid ook een interactief gegeven. Dit wil zeggen dat een maatschappelijk kwetsbare positie versterkt of afgezwakt kan worden. Dit is afhankelijk van de relatie en de contacten die de persoon in een maatschappelijk kwetsbare situatie met de samenleving heeft. Binnen het jeugdwerk focust men dan ook op netwerking. Een van de belangrijkste opdrachten van het jeugdwerk is namelijk de opbouw van positieve ervaringen in interactie tussen 'jongeren' en de samenleving. Om deze opdracht te verwezenlijken moeten de 'jongeren' eerst competenties ontwikkelen die leiden tot meer weerbaarheid en daarnaast moet er gestreefd worden naar een afbouw van de oorzaken van hun maatschappelijke kwetsbaarheid. Via jeugdwerk kan hieraan gewerkt worden door signalering, overleg, activiteiten organiseren in samenwerking met externe maatschappelijke instellingen,...

Ten slotte is maatschappelijke kwetsbaarheid ook een cumulatief proces. "Een kind dat zijn maatschappelijke loopbaan begint vanuit een maatschappelijk sterk kwetsbaar gezin riskeert terecht te komen in een neerwaartse spiraal van toenemende maatschappelijke kwetsbaarheid." (Vercoutere M., 2008) Hier kunnen we de taak van het jeugdwerk omschrijven als het omkeren van die spiraal en het streven naar toenemende

---

¹ VERCOUTERE, M., *Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid. De positie van het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, en terreinverkenning. Internet*, 22 april 2008. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Onderwijs_en_maatschappelijke_kwetsbaarheid.pdf)

maatschappelijke weerbaarheid. Dit wil zeggen dat een cumulatie van positieve ervaringen de deur kan openen naar allerlei maatschappelijke instellingen.¹

1.2 Het jeugdwerk

De overheid neemt specifieke maatregelen voor de jeugd op elk levensdomein. Dit wordt het jeugdbeleid genoemd. “Jeugdbeleid is een beleid dat flexibel wil inspelen op de noden en verzuchtingen van de jeugd en moet permanent met kinderen, jongeren en jeugdwerkinitiatieven overleg plegen over de te nemen beleidsstappen. Daarom moet het jeugdbeleid op een positieve, emanciperende manier kansen en mogelijkheden bieden.”²

Een belangrijk aspect binnen het jeugdbeleid is het jeugdwerk. Jeugdwerk kunnen we definiëren als “(...) groepsgerichte sociaal-culturele initiatieven met, door en voor de jeugd in de vrije tijd, onder educatieve begeleiding en georganiseerd door hetzij particuliere jeugdverenigingen, hetzij door lokale openbare besturen”³

Een jeugdwerking met ‘jongeren’ in maatschappelijk kwetsbare situaties is een specifieke werkvorm binnen het jeugdwerk.⁴ De voornaamste functies van een jeugdwerking met ‘jongeren’ in maatschappelijk kwetsbare situaties zijn de volgende:

- het aanbieden van zinvolle en begeleidde vrijetijdsbesteding;
- aandacht hebben voor welzijn, welbevinden en maatschappelijke verbreding;
- het vervullen van ‘en brugfunctie tussen ouders, ‘jongeren’ en maatschappelijke instellingen
- het aanbieden van dienstverlening en doorverwijzing
- belangenbehartiging
- signalering

---

² VERSTRAETEN, J., *Sociaal-cultureel werk*, Hasselt, Xios, 2006-2007, p. 41-43. (niet gepubliceerde cursus)

³ Id.

⁴ VERCOUTERE, M., *Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid. De positie van het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, en terreinverkenning. Internet*, 22 april 2008.

(http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Onderwijs_en_maatschappelijke_kwetsbaarheid.pdf)

Belangrijk om op te merken is dat al deze functies vanuit een empowerment- en emancipatiegedachte worden nagestreefd. Maatschappelijke kwetsbaarheid bevat alle aspecten van het leven zoals bijvoorbeeld werk, onderwijs, relaties,... Jeugdwerkingen met 'jongeren' in maatschappelijk kwetsbare situaties willen deze 'jongeren' dan ook kansen bieden en hen benaderen vanuit aanwezige competenties en hen helpen bij het creëren van nieuwe competenties.

Binnen het Vlaamse jeugdwerkbeleid zijn de laatste jaren een aantal nieuwe beleidsinstrumenten ontwikkeld die de relatie tussen maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en het jeugdwerk hebben beïnvloed.

Een eerste, meest bekende werkvorm in het jeugdwerk, zijn de jeugdbewegingen. De overtuiging leeft dat maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren moeilijker te bereiken zijn, omwille van een gebrek aan diversiteit in de omgeving, financiële beperkingen en geloofsovertuigingen van diverse jongeren (De Pauw e.a., 2010)¹.

Een tweede gesubsidieerde werkvorm zijn de doelgroep specifieke werkingen, werkingen voor maatschappelijk kwetsbare jongeren (WMKJ's). Het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren kent een grote variëteit, zowel in doelpubliek, in methode als in activiteiten aanbod. De WMKJ's ontstonden in de jaren zestig en zeventig, enerzijds vanuit jeugdbewegingen en jeugthuizen en anderzijds vanuit buurthuizen die via buurtopbouwwerk deze jongeren wilden bereiken. In de jaren tachtig en negentig groeide de aandacht voor deze kansengroep binnen het beleid. Waar voorheen armoede vaak herleid werd tot een inkomensprobleem, erkent men armoede nu als "een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan.

De doelgroep van WMKJ's kenmerkt zich voornamelijk door factoren als armoede, lage scholing en/of het behoren tot een etnisch-culturele minderheid. Uit recent onderzoek blijkt dat de voornaamste factor van tevredenheid van kansarme jongeren en hun participatie in het jeugdwerk ligt in 'het zich thuis voelen in het aanbod en jeugdwerk' (Coussée e.a.,

---

¹ De Pauw, P., Vermeersch, H., Coussée, F., Vettenburg, N. & Van Houtte, M. (2010).

Jeugdbewegingen in Vlaanderen. Een onderzoek bij groepen, leiding en leden.

Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse Overheid. Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen: Brussel.

http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek_andereproj_jeugdbeweging.aspx

2011).¹ Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren willen een groepsgerichte vrijetijdsinvulling bieden. Het is de bedoeling dat de leden zich amuseren. Het verschil met andere vormen van jeugdwerk is dat de WMKJ's meer aandacht hebben voor de laagdrempeligheid van hun beweging en voor een actieve rekrutering van nieuwe leden. Kansarme jongeren vinden namelijk minder snel zelf hun weg naar het maatschappelijke leven.

Ten eerste ligt de focus op het welzijn van de kinderen en jongeren, en dit op de verschillende levensdomeinen. Zo worden naast het klassieke jeugdwerk aanbod vaak bijkomende activiteiten georganiseerd, zoals huiswerkbegeleiding, schoolopbouwwerk, tewerkstellingsprojecten, vormingsprojecten en/of sociale actie rond bepaalde thema's. Daarnaast fungeren WMKJ's vaak als brugfunctie tussen de jongeren en andere maatschappelijke instellingen – zoals bijvoorbeeld organisaties voor tewerkstelling. Men probeert ook de maatschappelijke instellingen te beïnvloeden om een betere communicatie en betrokkenheid tussen de maatschappelijk kwetsbare jongeren en de maatschappelijke instellingen te bewerkstelligen (Uit de Marge, 2002)².

Diversiteit aan werkingen en methodieken³

Het werkveld van de WMKJ's wordt gekenmerkt door een enorme verscheidenheid. Het jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren kent een grote variëteit aan doelpublieken, werkingen en methodieken.

Een eerste groot onderscheid tussen de werkingen, is hun ontstaansgeschiedenis. Op lokaal vlak zien we dat er vooreerst de jeugdhuisen zijn die in Vlaanderen in de jaren zestig ontstonden. Deze vorm van open jeugdwerk biedt jongeren ontmoetings- en experimenteerruimte. Vzw Thebe, dat gelegen is in Maasmechelen, is hier een voorbeeld van. Een tweede ontstaanstak waren de buurthuizen. Oorspronkelijk stonden de buurthuizen in functie van sociale dienstverlening, later geëvolueerd naar een meer structurele en professionele visie om buurtproblemen aan te pakken, nl. het buurtopbouwwerk. Naast activiteiten met volwassenen, werden er ook activiteiten met kinderen opgestart. In sommige

---

¹COUSSEE, F., ROETS, G., 2001. *Vrijetijdsbeleving van kinderen in armoede. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse Overheid.* www.sociaalcultureel.be

² Uit De Marge. (2002). Visietekst Uit De Marge. (www.uitdemarge.be)

³ DEPAUW, P, *Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Een onderzoek bij werkingen, begeleiding en deelnemende jongeren.* Digitale uitgever, Vlaamse overheid. P.19.

buurthuizen was dit beperkt tot kinderopvang voor deelnemende moeders, in andere buurthuizen en buurtopbouwwerkinitiatieven werd een volwaardig jeugdwerkaanbod ten aanzien van maatschappelijk kwetsbare jeugd opgezet.

Een tweede belangrijke oorzaak van de diversiteit in het welzijnsjeugdwerk, is de verscheidenheid aan doelgroepen. Hoewel alle werkingen gericht zijn op 'maatschappelijk kwetsbare jongeren', focussen veel werkingen zich op een deelgroep hierin. Zo zijn er groepen die voornamelijk werken met jongeren die behoren tot een etnisch-culturele minderheid, zoals Marokkaanse, Turkse of Italiaanse jongeren.

Een laatste verschil tussen het jeugdwerk in het algemeen en het jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, maar ook tussen WMKJ's onderling, is het activiteiten aanbod. Waar het jeugdwerk in het algemeen zich voornamelijk concentreert op vrijetijdsactiviteiten, doet het jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren meer. Ze is deels ontstaan vanuit de intentie om een bijdrage te leveren in het doorbreken van de vicieuze cirkel van de achterstelling waarin kinderen en jongeren verkeren.

1.3 Jeugdwerk met 'jongeren' in maatschappelijk kwetsbare situaties

1.3.1 'Jongeren' in maatschappelijk kwetsbare situaties

Bij het doornemen van literatuur, merken we op dat er in het jeugdwerk geen eenduidige terminologie wordt gehanteerd. Bepaalde jeugdwerkingen gebruiken de benaming 'jeugdwerk met kansarme jongeren'. Vooral in de jaren tachtig was deze benaming populair. Vanuit de welzijnssector kwam het begrip kansarmoede overgewaaid. Door het gebruik van de benaming 'kansarmoede', wilde men de nadruk leggen op de multi-dimensionaliteit van het probleem. Men ziet armoede als "(...) een probleem dat zich manifesteert op meerdere, onderling vaak samenhangende, terreinen" (Van Assche V., 2005).¹ Dit type jeugdwerk werd in de jaren zeventig opgenomen in het jeugdwerkbeleid onder de benamingen 'initiatieven kansarme jeugd', 'jeugdhuizen werkend met kansarmen' en daarna 'werkingen kansarme jeugd'.²

---

¹ VAN ASSCHE, V., Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren. *Internet*, 2005. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Jeugdwerk_met_maatschappelijk_achtergestelde_jongeren.pdf)

² VAN ASSCHE, V., Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren. *Internet*, 2005. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Jeugdwerk_met_maatschappelijk_achtergestelde_jongeren.pdf)

Sommige jeugdwerkingen spreken over jeugdwerk voor ‘maatschappelijk kwetsbare jongeren’, in navolging van Lode Walgrave. De theorie van Lode Walgrave komt erop neer dat ‘jongeren’ uit de laagste sociale klassen te maken krijgen met een opeenhoping van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen. Volgens Walgrave leidt dit tot een ongunstig maatschappelijk perspectief. Deze ervaringen leiden dan tot specifiek gedrag en psychologische kenmerken die het risico op jeugddelinquentie vergroten.

1.3.2 Doelstellingen van het jeugdwerk met ‘jongeren’ in maatschappelijk kwetsbare situaties

Het aanbieden van een emancipatorisch, groepsgericht vrijetijdsaanbod is de hoofdzaak van het jeugdwerk met ‘jongeren’ in maatschappelijk kwetsbare situaties. Daarnaast is er ook een sterke aandacht voor het welzijnsgerichte. Dit kunnen zowel welzijnsgerichte activiteiten ‘voorafgaand aan’ als ‘voortvloeiend uit’ het jeugdwerk zijn. ‘Voorafgaand aan’ wil zeggen dat het mogelijk gemaakt wordt dat individuen, groepen en/of gemeenschappen kunnen deelnemen aan het jeugdwerk door het opzetten van welzijnsgerichte activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn huisbezoeken, drempelverlagende instapactiviteiten,... ‘Voortvloeiend uit’ het jeugdwerk wil zeggen dat welzijnsactiviteiten en acties opgezet worden t.a.v. individuen. Hier kan het bijvoorbeeld gaan over hulp bij vragen over sollicitatiebrieven, het opzetten van contacten tussen gemeenschappen,...¹

Jeugdwerk met ‘jongeren’ in maatschappelijk kwetsbare situaties wil een brugfunctie vervullen tussen de ‘jongeren’ en de maatschappelijke instellingen indien dit nodig is. Ook willen zij een signaal- en belangenbehartigingsfunctie vervullen in de samenleving. Dit wil zeggen dat zij de maatschappelijke instellingen wil beïnvloeden zodat er een positievere aansluiting en betrokkenheid ontstaat tussen de ‘jongeren’ en die instellingen. Daarnaast wil zij er ook voor zorgen dat de communicatie tussen ‘jongeren’ en de maatschappelijke instellingen op gang wordt gebracht.

1.4 Jeugdwerk: schakel tussen drie werelden

1.4.1 Groeien in een complexe wereld

Volgens de Amerikaanse socioloog Goffman² is het sociale leven een theater. Frontstage komt het individu naar buiten, backstage gebeurt de verwerking van wat er zich op de frontstage heeft afgespeeld. Ook jongeren doen voortdurend aan *impression management*.

---

¹ UIT DE MARGE, *Doelstellingen van het jeugdwerk MKJ. Internet*, 11 februari 2008. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/user_upload/DOELSTELLINGEN_VAN_HET_JEUGDWERK_MKJ.doc)

² GOFFMAN, E. *De dramaturgie van het dagelijkse leven. Schijn en werkelijkheid in sociale interacties*. Utrecht, Bijleveld, 1993, 255p.

Ze handelen met het oog op waardering en bijval. Dikwijls is niet de realiteit van belang of bepalend voor de ontwikkeling van de jongere, maar de interactie frontstage en de reactie op de rollen die de jongere speelt.

De complexiteit van het leven van de jongere neemt toe naarmate de frontstage complexer wordt en de backstage steeds kleiner. Veel jongeren leven in een frontstage die bestaat uit drie werelden: de school, thuis en de straat (of vrije tijd). In deze drie werelden spelen jongeren dikwijls andere rollen, waarbij die werelden zelf niet met elkaar interageren.

Jongeren leven drie maal anders: op school, thuis en op straat. Dit kan leiden tot spanningen. Bovendien is er nauwelijks ruimte voor een backstage, een plaats waar jongeren echt zichzelf kunnen zijn.

Juist hier kan het jeugdwerk een belangrijke steunpunt in zijn. Enerzijds kan het jeugdwerk de jongere een plaats bieden waar hij zichzelf kan zijn en waar de jongere de eigen competenties kan ontwikkelen. Anderzijds kan het jeugdwerk een brugfunctie zijn tussen de werelden in de frontstage van de jongere en tegelijk de ruimte bieden voor backstage.

1.4.2 Kinderen en jongeren centraal

Het lijkt vanzelfsprekend dat binnen het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, de kinderen en jongeren centraal staan. Maar dat is het niet altijd. Al jongeren en kinderen centraal staan, kan je niet voorbij aan de specifieke maatschappelijke positie van de doelgroep. Er moet vertrokken worden bij de leefwereld van de doelgroep. Doordat de jongeren vaak van elkaar leren, heeft de peer-group een belangrijke socialisatiefunctie.

“Vertrekken van de leefwereld van de kinderen en tieners zelf betekent dat men initiatieven opzet waar deze jeugd zich thuis voelt, waar ze zich gerespecteerd voelt. Een werking waar ze zonder bedreiging zichzelf kunnen zijn. Vertrekkend vanuit ontmoeting, spel en sport wordt een stukje onbezorgde jeugd opgebouwd.”¹

Diversiteit is een maatschappelijk gegeven en maakt ook deel uit van de leefwereld van de kinderen en jongeren. Bij doelgroepgericht werken moet men altijd aandacht blijven hebben voor de multiculturele realiteit. Want werken met verschillende culturen is een proces en dat kan men niet opdringen.

---

¹ MOOJ Vzw, Mechels Overleg en Organisatie van het Jeugdwezijn. Resultaten en werkingsverslag 2007. www.mooj.be

1.4.3 Competenties van jongeren centraal

Jongeren beschikken over competenties en het jeugdwerk kan die competenties verder ontwikkelen en versterken a.d.h.v. instrumenten die zij aanreiken. Door te werken met de eigen competenties van kinderen of jongeren zorgt ongetwijfeld tot een positiever zelfbeeld en een sterker zelfvertrouwen.

Het is van essentieel belang dat er binnen het jeugdwerk men werkt vanuit de aanwezige competenties. Dit doordat de maatschappelijk kwetsbare jongeren al vaak maatschappelijke kwetsuren hebben opgelopen Dit zal het vertrouwen van de jongeren in zichzelf en in de samenleving versterken. Vervolgens is continuïteit in de werking van groot belang. Jongeren hebben dikwijls een hele weg af te leggen om competenties te ontwikkelen, om de eigen competenties te erkennen of om nieuwe competenties te ontwikkelen.

Competenties zijn zeer uiteenlopend en divers. Om deze te ontdekken en te ontwikkelen hebben kinderen en jongeren ook nood aan een zo breed mogelijk aanbod van activiteiten. Binnen dit aanbod kan men heel wat ruimte maken voor vraag gestuurde activiteiten. Zowel binnen groepsgerichte activiteiten als binnen een individueel aanbod maakt men voldoende ruimte voor een individuele invulling.

1.4.4 Integrale werking

Maatschappelijke kwetsbaarheid is een verhaal met veel facetten. Een goede integrale werking komt tegemoet aan al deze facetten. Binnen het jeugdwerk moet er voldoende aandacht zijn voor een integrale werking. Een aanbod kan zich dus best niet alleen toespitsen op de problematiek, maar een breed scala aan activiteiten bieden. Dit laat de jongeren toe om zelf ook integraal aan hun persoonlijkheidsontwikkeling te werken.

1.4.5 Inclusieve benadering van de samenleving

Een inclusieve benadering betekent een einde van de maatschappelijke dualiteit waarbij men spreekt in termen van veroorzakers en oplossers, slachtoffers en redders. Een inclusieve benadering is een gemeenschappelijk project. De realisatie van een multiculturele samenleving is een opdracht van allen. (“De multiculturele samenleving is een feit, nu nog met zijn allen die maatschappij omarmen.”) “Multiculturalisme is niet in de eerste plaats een nieuwe inhoud, maar een nieuwe houding”.¹

---

¹ JANS, E. *Een interculturele bouwwerf. Over het hoe. Tekst in het kader van een intervisietraject rond “Het interculturaliseren van je organisatie”, gestart april 2006, een samenwerking van “Kunst en Democratie” en “Victoria De Luxe”, p. 6.*
http://www.cultureetdemocratie.be/nl/tekst/interculturele_bouwwerf_Jans.pdf

Voor jongeren betekent dit dat ze volwaardige leden zijn van die samenleving, met rechten in deze samenleving en met verantwoordelijkheden tegenover die samenleving. Hierbij is het jeugdwerk een verbindingsschakel om kinderen en jongeren te begeleiden, te ondersteunen en te ontwikkelen in hun zoektocht naar hun plaats in de samenleving. Tegelijk is er de opdracht de samenleving te wijzen op haar verantwoordelijkheid voor de diverse uitsluitingsmechanismen.

Hoofdstuk 2: Informele educatie

2.1 Begrippen

2.1.1 Formeel leren

Formeel leren is leren in een georganiseerde vorm vanuit een doordacht leerplan. Deze vorm van leren vindt plaats in opleidingsinstituten, klassen, cursussen, trainingen en workshops. Het wordt door deskundigen - docent, trainer of begeleider – vormgegeven. Het gaat vaak om cognitieve en kwalificerende kennis en vaardigheden, die worden overgebracht in geformaliseerde instituten. Het overbrengen van attitudes en houdingen behoren ook tot formeel leren.

2.1.2 Niet-formeel leren

Een andere vorm van leren is niet-formeel leren. Niet-formeel leren is een tussenvorm tussen informeel en formeel leren. Niet-formeel leren vindt buiten het reguliere onderwijssysteem plaats, bijvoorbeeld in buurthuizen, kerken, clubs, vakbonden, een studentenvereniging. Deze leersituaties hebben een meer vrijwillig, ongedwongen karakter. De motivatie van de deelnemers is hier belangrijker.

2.1.3 Informeel leren

Het begrip informeel leren is op te splitsen in twee losse delen 'informeel' en 'leren'. Opvallend is natuurlijk de start van het woord met 'in'. Dit is een negatieve duiding. De negatieve duiding zit niet alleen in het feit dat het begrip begint met 'in'. Mensen koppelen het begrip 'leren' al snel aan school en voor velen is dit geen positieve associatie. Ook Ruijters¹ wijst hierop en Hager & Halliday² doen er nog een schep bovenop. Zij pleiten voor het bedenken van een nieuwe term voor het begrip 'leren' vanwege de negatieve connotatie.

---

¹ RUIJTERS, M.. *Hoe leuk is leren eigenlijk?* In: *Leren in Organisaties*, 2007.

² HAGAR, P. & HALLIDAY, J. *Recovering informal learning. Wisdom, judgement and community*. Dordrecht: Springer. 2009.

Informeel leren is een ongeorganiseerd levenslang proces waarin iedereen kennis, vaardigheden en attitudes verwerft, door ervaring en contact met personen, andere informatiedragers en de omgeving. Informeel leren gebeurt spontaan in het dagelijkse leven, vaak buiten school in diverse omstandigheden, vaak zonder duidelijk omschreven doel. Maar informeel leren kan ook plaatsvinden in de school. Doordat kinderen veel tijd brengen met elkaar, leren ze gelijktijdig veel van elkaar.

2.2 Informeel leren in de literatuur

Wanneer er in de literatuur over leren gepraat en geschreven wordt, maakt men niet alleen een onderscheid tussen formeel, niet-formeel of informeel leren, maar ook tussen formele, niet-formele en informele educatie¹ (van der Krogt, 1995; Baert, De Witte, & Sterck, 2000; Bjørnåvold, 2000; e.a.). We zien dat er heel wat onduidelijkheid is rond de verschillende definities van leren. Deze onduidelijkheid heeft in hoofdzaak te maken met het feit dat de verschillende definities die we in de literatuur kunnen terugvinden ingegeven zijn vanuit een focus op het professioneel educatief interveniëren. Colley, Hodkinson, & Malcolm² stellen op basis van hun onderzoek dan ook dat de termen formeel, niet-formeel en informeel leren in de literatuur vaak op een tegenstrijdige wijze gebruikt worden. Niet-formeel en informeel leren worden bovendien vaak als synoniemen gebruikt, met de nodige verwarring tot gevolg.

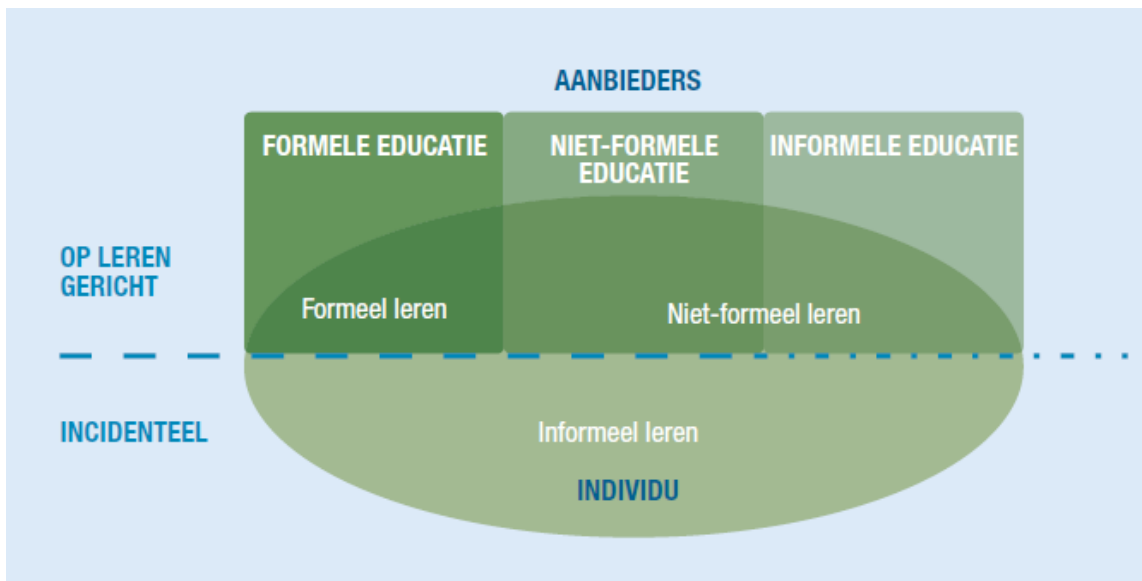
De onduidelijkheid in de terminologie omtrent formeel, niet-formeel en informeel heeft te maken met een verwevenheid tussen twee invalshoeken om naar leren en het faciliteren van leren te kijken. Begrippen als formeel, niet-formeel of informeel leren hebben te maken met al dan niet aanwezige intenties tot leren vanwege het individu. De begrippen formele, niet-formele en informele educatie hebben te maken met de intentie en de blik vanwege professionelen. Het onderscheid tussen de begrippen formeel en niet-formeel heeft te maken met een doelbewuste keuze van zowel de aanbieder als van het individu voor een bepaald soort van leerprocessen, een bepaald soort leeromgeving. Informele educatie is bedoeld op situaties waarin sprake is van een doelbewuste keuze omtrent de leervormen en leeromgeving, enkel vanwege de aanbieder.

Het sociaal-cultureel vormingswerk wil a.d.h.v. onderstaande figuur de verschillende termen m.b.t. leren in kaart brengen.

---

² COLLEY, H., HODKINSON, P., & MALCOLM, J. *Informality and formality in learning*. London: Learning and Skills Development Agency/University of Leeds. 2004.

Figuur 1¹: Formeel, niet formeel en informeel leren in relatie tot educatie

Educatie gaat over het professioneel handelen met betrekking tot het faciliteren van leren en leerprocessen. Met de term 'educatie' benaderen we het kijken naar leren dus steeds vanuit een aanbiedersperspectief (to teach). De door de professioneel aangeboden omgeving kan zeer sterk op leren gericht zijn. We hebben dan te maken met formele of niet-formele educatie. We spreken van Informele educatie wanneer er een omgeving ingericht wordt die niet uitsluitend op leren gericht is, maar waarbij de aanbieder wel bewust een aantal voorwaarden creëert die het leren aanmoedigen, ondersteunen of mogelijk leerprocessen op gang brengt.

Niet-formele en informele educatieve settings zijn doorgaans anders gestructureerd dan formele educatieve settings. Zo wordt een niet-formele educatieve setting gekenmerkt door een open doeloriëntatie en krijgt zij voortdurend vorm in nauwe samenspraak met de deelnemers. Ook een informele educatieve setting kent een open doeloriëntatie, maar deze setting is eerder te beschouwen als het resultaat van een permanent zoeken naar afstemming vanwege de aanbieder op individuele en/of collectieve betekenisverleningsprocessen.

Zowel bij formele als niet-formele educatie, is er een duidelijke leerintentie aanwezig. Het verschil tussen niet-formele educatie en informele educatie heeft te maken met het feit dat individuen in niet-formele educatieve settings een expliciete leerintentie hebben terwijl in informele educatieve settings de leerintentie van het individu beduidend minder aanwezig is of soms zelfs helemaal niet. Vanuit aanbiedersperspectief zijn de doelstellingen bij niet-

¹ COCKX, F, *De functie(s) van het sociaal-cultureel werk. Resultaten van een visieontwikkelingstraject met, door en voor het sociaal-cultureel volwassenwerk in Vlaanderen*. Brussel, september 2010, p.68.

formele educatie en informele educatie vaak gelijklopend, maar bij informele educatie ligt de klemtoon op leren duidelijk en hoofdzakelijk aan de kant van de aanbieder. De deelnemers leren in een informele educatieve setting door deelname aan activiteiten zonder een vooraf doelbewuste of prioritaire intentie te hebben in die richting (denk aan tal van sociaal-culturele activiteiten zoals o.a. tentoonstellingen, sociale acties, bestuursengagements, ...).

Beschouwd vanuit een individueel betekenisverleningsperspectief is er ook nog het (*incidenteel*) *informeel leren*. Bij dit leren is er geen sprake van een bewust, methodisch en verantwoord handelen door een professioneel en dus ook niet van educatie. Het gaat over leren en leerresultaten die ontsnappen aan de logica van professionelen, maar ook van op leren gerichte intenties vanwege het individu. Vanuit zowel een aanbieders- als deelnemersperspectief gebeurt het leren incidenteel, per toeval.

Informeel leren kan plaatsvinden in formele, niet-formele of informele educatieve settings. Informeel leren gebeurt daarnaast ook voortdurend in het dagelijkse leven van iedereen (thuis, op het werk, op straat, ...). We kunnen dus overal leren. De belangrijkste conclusie van deze verkenning van de termen 'formeel, niet-formeel en informeel' in het kader van levenslang en levensbreed leren is dat iedereen zich bewust dient te zijn van waaruit naar leren gekeken wordt: vanuit een individueel betekenisverleningsperspectief dan wel vanuit een aanbiedersperspectief.

2.3 Dualisme van informeel leren

In de literatuur zijn heel veel tweedelingen te vinden over informeel leren. Hieronder zal ik deze tweedelingen kort omschrijven. Sommige auteurs beperken informeel leren tot één of een paar van die tweedelingen en vinden dat informeel leren of het één of het ander is. De dualisme van informeel leren wordt hier onder categorieën verdeeld.

2.3.1 Sturing

2.3.1.1 Extern gestuurd versus zelfgestuurd

Bij extern gestuurd wordt leren gestuurd van buitenaf, bijvoorbeeld door een deskundige of een opleidingsinstituut. Bij zelfgestuurd leren stuurt de lerende zijn eigen leren. Voor veel auteurs is informeel leren altijd zelfgestuurd en nooit extern gestuurd.

2.3.1.2 Beïnvloeding direct versus indirect

Directe invloed op het leren betekent dat je het leren zelf vormgeeft. Indirecte invloed heb je bijvoorbeeld als je een omgeving vorm geeft die uitnodigt tot leren.

2.3.2 Structuur

2.3.2.1 Intentioneel versus incidenteel

Intentioneel heeft een bepaalde bedoeling, is doelgericht, en is vaak bewust. Incidenteel is leren door toeval en verloopt vaak onbewust. Bij incidenteel leren is leren een bijproduct. Informeel leren kan heel bewust en doelgericht plaatsvinden, maar ook heel onbewust en weinig doelgericht.

2.3.2.2 Gepland versus improviserend

Gepland leren is leren volgens een plan, bijvoorbeeld een persoonlijk ontwikkelingsplan. Improviserend leren is leren dat al doende ontstaat. Ook hier heeft informeel leren betrekking op. Zo kan deze vorm van leren worden gepland als op een speelse manier plaatsvinden.

2.3.2.3 Systematisering versus occasionalisering

Systematisering is leren op een systematische manier. Bij occasionalisering leer je van de situatie waarin je je bevindt.

2.3.3 Met wie van wie

2.3.3.1 Individueel versus collectief

Collectief leren is leren als groep. Individueel leren is het leren als individu. Informeel leren vindt zowel individueel als collectief plaats.

2.4 Het belang van informeel leren door jongeren

De jeugdsector is in zijn totaliteit educatie. In deze sector worden allerlei activiteiten georganiseerd. Bij de meeste activiteiten wordt er onbewust vaardigheden of competenties aangeleerd. Leren is zelden de hoofddoelstelling van aanbieders van activiteiten. Coussée¹ is er van overtuigd dat de meeste jongeren zich in de eerste plaats aan activiteiten in de jeugdsector participeren en engageren om zich te amuseren. Ze nemen deel omdat ze er, samen met leeftijdsgenoten, dingen kunnen doen die ze thuis meestal niet kunnen doen. Toch zijn er ook tal van activiteiten die wel de doelstelling hebben dat jongeren iets bijleren.

Het leren in de jeugdsector is waardevol. Jongeren zijn zich vaak niet bewust van het leren in de jeugdsector, net omdat er meestal anders geleerd wordt dan in het klassieke onderwijs. Er is minder tijds- en prestatiedruk. Daarom is het leren in de jeugdsector complementair met het leren in het onderwijs. Leren stopt ook niet aan de schoolpoort. In het kader van

---

¹ COUSSEE, F. *De pedagogiek van het jeugdwerk*. Gent: Academia Press.2006.

levenslang en levensbreed leren kan het leren in de jeugdsector op zijn minst een interessante aanvulling zijn. Voor sommige jongeren we zelfs is het een noodzakelijke aanvulling. De school is immers niet voor iedereen de meest ideale leeromgeving. In de jeugdsector gebeurt leren 'al doende'. Gewoon door deel te nemen aan activiteiten leren kinderen en jongeren bij.

Jongeren spenderen het grootste deel van hun tijd buiten de school. Door het ontwikkelen van het informeel leren, leren de jongeren een basis leggen voor levenslang leren. De omgeving die jongeren buiten de school wordt aangeboden, is van grote invloed op hun ontwikkeling. De opvoeding en omgeving van jongeren en de betrokkenheid van ouders maakt een groot verschil. Indien ouders hun kinderen in het proces van informeel leren opvoeden, dan heeft informeel leren veel opbrengsten. Het gaat dan niet alleen om vaardigheden of normen, maar ook attitudes en basiswaarden die ouders kinderen meegeven. Voorbeelden zijn rekening houden met anderen, doorzetten, motivatie, de beste willen zijn, opkomen voor jezelf, respect, etc.

Een effect van informeel leren is de intergenerationele overdracht van waarden, culturele normen en vaardigheden en kennis, hoewel dit meestal niet zo expliciet wordt beleefd. Informeel leren geeft een belangrijke basis, maar het kan non-formeel of formeel leren niet vervangen (Bhola, 1983 in: Studulski, 1994).¹

---

¹ STUDULSKI, F., *Waar wordt tegenwoordig nog wat geleerd?*, in: *Dyck, M. van & Studulski, F. Schools en buitenschools*, ARO Werkdocument 15, Utrecht: Adviesraad voor het onderwijs. 1994.

2.5 Besluit

In deel twee ben ik gestart met het verzamelen van literatuur. Deze heb ik vervolgens gebundeld en onderverdeeld in twee hoofdstukken. We zagen dat in hoofdstuk 1 maatschappelijk kwetsbaarheid uitgelegd werd a.d.h.v. de theorie van Vercoutere.

De theorie van Vercoutere luidt als volgt: *“maatschappelijke kwetsbaarheid is een cumulatie van negatieve ervaringen en contacten met maatschappelijke instellingen die leidt tot een ongunstig maatschappelijk perspectief. Het gaat om ‘jongeren’ uit de lagere sociale klassen van de samenleving die een opeenhoping van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen ondergaan.”*

Ten tweede kwam het jeugdwerk aan bod. Verder legde ik de nadruk om het jeugdwerk met ‘jongeren’ in maatschappelijk kwetsbare situaties. Vervolgens werden de schakels tussen drie werelden besproken.

In het tweede hoofdstuk heb ik het gehad over informele educatie. Verschillende begrippen kwamen hier aan bod. Als volgt is informeel leren in de literatuur ook beschreven. Het dualisme van informeel leren werd ook uit de doeken gedaan. Als laatste nam het belang van informeel leren door jongeren een plaats in de literatuurstudie.

DEEL III: PRAKTIJK

Inleiding

Voor mijn eindwerk heb ik besloten om mij te richten tot een specifiek doeleinde. Mijn doel is een antwoord vinden om mijn vraag: *‘Op welke manier biedt vzw Thebe informele educatie aan maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren?’*. Ik heb gedurende de afgelopen maanden, waar ik stage heb gelopen binnen de organisatie vzw Thebe, geobserveerd en geparticipeerd aan alle werkingen. Ik heb uiteindelijk besloten om mij te focussen op het outreachend werk, de jongerenwerking en het project, de Babbeldoos. Dit enerzijds omdat Kristof Hayen, outreachend werker, mij hierop heeft aangewezen dat er meer informatie ter beschikking gesteld is rond het outreachend werk en anderzijds omdat mij dit aanspreekt.

Ik heb gebruik gemaakt van open vragen waarbij de medewerkers ruim de tijd kregen om een eigen invulling te geven op de vragen. Ik ben van start gegaan met als eerste algemene vragen rond informele educatie binnen de organisatie vzw Thebe. Vervolgens heb ik een algemene vraag rond informeel leren bij maatschappelijk kwetsbare kinderen/jongeren. binnen de organisatie gesteld. Tot slot ben ik geëindigd door specifieke vragen rond informeel educatie te stellen.

Om mijn onderzoek in vervulling te brengen, heb ik gebruik gemaakt van een vragenlijst die ik aan de medewerkers van Vzw Thebe heb gesteld. De vragenlijst gaat over vragen die betrekking hebben tot de organisatie en hoe informele educatie wordt aangereikt binnen de verschillende werkingen en projecten. De vragenlijst vindt u terug in de bijlage.

1. Algemene informatie rond informele educatie binnen de organisatie vzw Thebe

Als eerst zal ik een kort overzicht geven rond informele educatie binnen het project de Babbeldoos, de jongerenwerking en het outreachend werk. In de bijlage vindt u de vragenlijst terug waarvan ik deze resultaten heb herleidt. Naderhand zal ik over gaan tot specifieke vragen rond informele educatie gericht tot de Babbeldoos, de jongerenwerking en het outreachend werk.

Thayla Hamaekers, maatschappelijk werkster, begeleider en jongerenwerker, is betrokken bij het informeel leren binnen verschillende werkingen en projecten binnen vzw Thebe. Deze zijn:

- Jongerenwerking/instuif
- Theaterproject
- Babbeldoos

Haar rol hierin is jongeren en kinderen binnen deze werkingen op een informele manier zoveel mogelijk bij te brengen. Zij haalde volgende citaat aan: *“Ik hoor en ik vergeet. Ik zie en ik onthoud. Ik doe en ik begrijp.”* Volgens haar geeft deze citaat prefect aan hoe belangrijk het informeel leren deze tijde is. Binnen onze organisatie ervaren zij dit ook zo.

Als medewerker binnen vzw Thebe hanteert zij bepaalde handvaten om informele educatie aan te reiken. Het is belangrijk om de jongeren en kinderen (doelgroep maatschappelijk kwetsbare jongeren en kinderen) beschutting, herkenning en veiligheid te bieden. Dit wordt bereikt door de persoonlijke benadering van de begeleider en steeds vertrekkende vanuit de leefwereld van de kinderen en jongeren. Ook uiterst belangrijk is de betrokkenheid! Vervolgens, tijdens het leerproces, is het belangrijk om het positieve te benadrukken en bevestiging te geven.

Kristof Hayen, maatschappelijk werker Outreachend werker, is betrokken bij het informeel leren binnen de organisatie vzw Thebe. Zijn rol hierin is het besturen van leerprocessen van de jongeren. De outreachend werker fungeert hier als rolmodel want jongeren zullen bepaalde handelingen/gedragingen overneming en zelf hanteren (proces van coping). De outreachend werker organiseert leuke activiteiten waardoor er voor een stuk ervaringsgericht leren bij komt kijken. Hij moet ervoor zorgen dat de jongeren zich “amuseren” maar als begeleider moet hij zich ervan bewust zijn dat er onderliggende doelstellingen zijn waardoor jongeren iets bijleren op sociaal vlak. Op individueel vlak is het belangrijk dat het zelfbeeld van de jongeren vergroot worden.

Verder ook het begeleiden en het aanvullen van de jongeren hun behoeftes en noden. Jongeren bespreken dingen waarop je als begeleider kan inspelen op de noden en behoeftes van hen kan signaleren en herkennen. Bijvoorbeeld nadenken voor bepaalde stellingen die zij deponeren. Dit zet aan tot nadenken, kan dus ook als een leerproces gezien worden. Bij het outreachend werk gaat het om de sociale leertheorie en het ervaringsgericht leren. De sociale leertheorie zal hieronder bondig omschreven worden en het ervaringsgericht leren zal verder aan bod komen met concrete uitleg hierrond.

De sociale leertheorie werd neergeschreven door Bandura en Walters, twee Canadese psychologen. Deze twee psychologen toonden aan dat kinderen, ook van elkaar en van andere personen leerden, gewoonweg door gedrag te imiteren. Wanneer men gewoonweg gedrag imiteert, rekent men niet op een straf of een beloning. De kinderen nemen dus gewoonweg gedrag of gedragingen over van andere personen. De personen moeten zich wel in een positieve zin herkennen zijn hoe beter de kinderen zich kunnen identificeren met het model, of hoe hoger de status het model heeft voor het kind, hoe groter de kans dat het gestelde gedrag overgenomen zal worden. De essentie van deze theorie is dus dat kinderen bijleren of overnemen, louter op basis van observatie ofwel waarnemen.

Er mag echter niet vereenvoudigd worden en gesteld worden dat elk geobserveerd gedrag overgenomen wordt door kinderen. Als kinderen gedrag observeren, observeren ze ook de consequenties van dit gedrag. Hij neemt dus ook de negatieve consequenties waar en zal zo het gestelde gedrag in vraag stellen. Het kind kan dus wel dit gedrag geleerd hebben, maar zal dit waarschijnlijk niet uitvoeren. De verwachting van een straf hangt hier namelijk in de buurt, waardoor dit kind het geleerde gedrag niet zal stellen. Wanneer een kind gedrag observeert van een model dat een lage status heeft in de beleving van een kind, zal dit kind minder snel geneigd zijn om zijn gedrag over te nemen. Als een model in de ogen van het kind daarentegen een hogere status heeft, bijvoorbeeld een leraar, zal dit kind sneller geneigd zijn het gedrag van zijn model, in dit geval de leraar, te imiteren.

Zo kan er dus gesteld worden dat dit leerproces een zevental fasen doorloopt. De kernwoorden van deze fasen zijn: aandacht, aanwezigheid, aantrekkelijkheid, kenmerken, onthouden, nadoen en motivatie. Als eerste zal de aandacht van de persoon getrokken moeten worden. Dan zullen de gedragingen van de mensen die de aandacht van de persoon getrokken hebben, moeten opvallen en zal aan deze gedragingen een waarde gegeven moeten worden. Dit gedrag zal dan voor de persoon in kwestie een positieve indruk na moeten laten. Het moet aantrekkelijk worden om dit gedrag te gaan imiteren. Met dit gedrag zal de persoon die model staat, dus degene die de aandacht getrokken heeft met zijn

gedrag, waardevolle opbrengsten moeten verwerven. De opbrengsten moeten een waarde hebben voor de persoon. Dit kan gaan om materiële en immateriële dingen zoals geld of roem of vriendschap of .... De persoon zal eerder gedrag overnemen als het model dezelfde kenmerken heeft of als hij zich kan identificeren met het model. Aangezien het hier gaat om een leerproces zal de persoon het gedrag ook moeten onthouden en opnieuw gaan stellen of nadoen. Bij motivatie wordt er uiteindelijk bedoeld dat de persoon gemotiveerd wordt om dit gedrag opnieuw te stellen als hij hier positieve ervaringen mee heeft.

Het verschil tussen de methodiek die medewerkers van Vzw Thebe hanteren en die van andere reguliere jeugdhuizen is zeer divers. Als eerst is het belangrijk om te weten dat de organisatie, vzw Thebe, met maatschappelijk kwetsbare jongeren en kinderen werken. Het spreekt voor zich dat dit een wereld breed verschil is met het publiek van de reguliere jeugdhuizen. Zij werken steeds vanuit het geloof in emancipatie en empowerment. Zo laagdrempelig mogelijk werken en proberen hen te ondersteunen tijdens het overbruggen van andere drempels staat voorop. Op deze manier willen ze jongeren en kinderen actief laten deelnemen aan de verscheidene werkingen en projecten. Vervolgens worden ze sterker als persoon en staan ze sterker binnen onze maatschappij.

We stellen vast dat informeel leren bij kinderen anders is dan informeel leren bij jongeren. Er wordt op een andere manier gecommuniceerd, maar ook de tools zoals activiteiten, spel, beloning,... zijn helemaal anders. Als we naar de Babbeldoos kijken, merken we op dat er volgens een vast werkingsmethode gewerkt wordt. Er wordt een thema uitgekozen waar de begeleiders zich op toe spitsen. In ieder thema komen dezelfde activiteiten terug zoals een startactiviteit, een voorleesmoment, bezoeken, een gezelschapsspel, een knutselmoment en een oudermoment. Een concreet voorbeeld: een kind krijgt een sticker wanneer het zich goed gedraagt, een jongere krijgt sneller complimentjes. Er wordt ook gebruikt gemaakt van een stickersysteem. Dit kan ook gezien worden als een beloningssysteem dat gehanteerd wordt om kinderen aan te zetten tot goed en actief meewerken. Elk kind mag aan het einde van de vorming een sticker op zijn naam plakken, indien hij/zij goed heeft meegewerkt.

Vervolgens heb ik de vraag gesteld of informeel leren, formeel leren versterkt. Volgens de medewerkers versterkt het informeel leren zeer zeker het formeel leren. Informeel leren is ongestuurd leren en meer spontaan terwijl formeel leren net wel gestuurd is. De twee versterken elkaar alleen maar! Een hogere betrokkenheid in het jeugdwerk doet het zelfvertrouwen, organisatievermogen, besluitvaardigheid, communicatie-capaciteiten en team work-mentaliteit toenemen. Dit zorgt uiteindelijk voor meer kansen op de arbeidsmarkt. Dit bleek ook uit het onderzoek van het Europees Jeugdforum. Het onderzoek bevroeg

jeugdorganisaties, jongeren en werknemers uit heel Europa om een beter zicht te krijgen op de impact van niet-formeel leren op tewerkstellingskansen van jongeren.

Informeel leren kan door bepaalde factoren belemmerd of bevorderd worden. Binnen deze organisatie zijn er volgens de werker geen factoren die het informeel leren belemmeren. De succesverhalen van jongeren, hoe klein dan ook, zijn het resultaat van het informeel leren binnen onze werkingen en projecten. De medewerkers reflecteren regelmatig binnen de organisatie en leren op deze manier uit onze fouten. Feedback is hier heel belangrijk!

In de literatuurstudie heb ik het gehad over het dualisme van informeel leren. We hebben gezien dat er in de literatuur heel veel tweedelingen te vinden zijn over informeel leren. Hieronder zal ik deze tweedelingen kort omschrijven toegepast op de organisatie binnen het project de Babbeldoos, de jongerenwerking en het outreachend werk.

We zien dat informeel leren binnen het project Babbeldoos en de jongerenwerking zelfgestuurd is. Bij de babbeldoos is de structuur van informeel leren eerder intentioneel dan incidentieel. Dit project is doelgericht, nl. focus op taalverwerving. Als we gaan kijken bij het outreachend werk en de jongerenwerking zien we dat informeel leren hier incidentieel is, het gebeurt toevallig.

Zowel binnen het outreachend werk en de jongerenwerking is informeel leren geïmproviseerd leren, dus niet gepland leren. Gepland leren is leren volgens een plan, bijvoorbeeld een persoonlijk ontwikkelingsplan. Hier gaat het om improviserend leren, leren dat al doende ontstaat. Binnen deze vorm van leren wordt er op een speelse manier aan informele educatie gedaan. De Babbeldoos is zowel formele als informele educatie. Er wordt op een speelse en niet-schoolse manier de Nederlandse taal aangeleerd, maar toch is er een vooropgesteld doel, nl. het verbeteren van de taal en spraak. De activiteiten worden dus vanuit dit opzicht opgesteld.

Het verschil tussen systematisering versus occasionalisering is dat bij systematisering leren op een systematische manier gebeurt en bij occasionalisering leer je van de situatie waarin je je bevindt. Bij het outreachend werk en de jongerenwerking legt men de nadruk op occasionalisering omdat de jongeren hier aan informele educatie doen op de plaats waar men zich op dat ogenblik bevindt. Bij de babbeldoos legt men eerder de nadruk op systematisering, nl. dat de kinderen van de babbeldoos op een systematische manier aan informele educatie gaan doen. Dit komt tot uiting door de vaste werkingsmethodes die de begeleider hanteert. Er wordt een thema uitgekozen waar de begeleiders zich op toe

spitsen.. In ieder thema komen dezelfde activiteiten terug zoals een startactiviteit, een voorleesmoment, bezoeken, een gezelschapsspel, een knutselmoment en een oudermoment.

Als volgt stelde ik de vraag of informeel leren zowel individueel als collectief plaats vond en welke meer effect had. Ik merk op dat de outreacher zowel collectief als individueel werkt. Hij haalde aan dat als je aan groepsdynamica, verantwoordelijkheid binnen de groep en samen wil werken, dan ga je dit individueel niet bereiken maar ga je je moeten focussen om de groep. Dus collectief gericht. Als je aan individuele problemen wil werken zoals verslavingen, dan gaat dit beter op individueel vlak. Vervolgens vindt de outreachend werker dat het ene niet meer effect heeft als het andere, het hangt ervan af wat je precies wilt bereiken. Tenslotte voegde hij er wel aan toe dat hij meer collectief gericht werkt maar volgens hem komt het individuele uit het collectieve.

We merken op dat bij de jongerenwerking een gelijkaardig resultaat naar voren komt als het outreachend werk. Binnen de jongerenwerking zien we dat zowel collectief als individueel leren zijn heeft effect. Het gaat steeds om andere competenties, en het hangt af wat je op dat moment wil bereiken. Ook is het een feit dat jongeren sneller leren binnen een groep en anderen eerder individueel. Een goede jongerenwerker weet wanneer en hoe hij het best reageert op fouten en op welke manier hij erkenning geeft aan de persoon zijn handelingen. Elk individu is immers anders en wij willen de competenties van onze jongeren blijven versterken.

Ook bij de Babbeldoos is dit zo, nl. vertrekkend vanuit het collectieve als het individuele.

Het komt wel eens voor dat de collega's binnen een organisatie niet op dezelfde golflengte zitten. Ik stelde hierrond een vraag die betrekking had met het informeel leren. Ik stelde vast dat niet alle collega's op dezelfde golflengte zitten binnen de organisatie vzw Thebe. Wat niet wegneemt dat ze een heel sterk team hebben, maar je merkt dat niet iedereen een opleiding heeft genoten en niet dezelfde achtergrond heeft. Soms gebeurt het dat mensen handelen vanuit hun eigen ervaringen en hun eigen achtergrond. Dit komt vooral voor wanneer een kind of een jongere iets "fout" doet. Het negatieve wordt dan op een negatieve manier benadrukt en er wordt verkeerd mee omgegaan. Het kan gebeuren dat hierdoor de situatie verergerd. Zoals eerder vermeld is Thalya Hamaekers actief bij het informeel leren binnen verschillende werkingen en projecten binnen vzw Thebe, nl. de jongerenwerking, het theaterproject en de Babbeldoos. Zij merkte op dat dit probleem vooral optreedt tijdens de

jongerenwerking. Sommige collega's blijven niet even kalm tijdens een conflict, waardoor ze soms op dezelfde manier als de jongere in kwestie gaan reageren. Het spreekt voor zich dat dit niet de juiste aanpak is en het probleem zo escaleert. Ondanks de eventuele problemen die de collega's ervaren, blijven de kinderen en jongeren nooit voor eeuwig weg, maar het is wel al eens voorgekomen dat zowel kinderen als jongeren tijdelijk wegbleven wanneer een bepaalde begeleider aanwezig was. Belangrijk hierbij zijn de reflecteer- en feedbackmomenten binnen ons team. Op die manier kunnen de begeleiders van elkaar leren en elkaar blijven motiveren binnen het werkveld.

Moeilijkheden die een medewerker ervaart, kunnen altijd voorkomen binnen een bepaalde werking of project. We merken op dat één van de medewerkers de meeste moeilijkheden ervaart rond informeel leren tijdens de jongerenwerking. Deze groep is zo divers. Er zijn zoveel verschillende karakters en verschillende achtergronden. Groepsactiviteiten zijn uiteraard noodzakelijk maar vele jongeren hebben individuele (informele) ondersteuning nodig. Ondanks de moeilijkheden die de medewerker ervaart, zie ik duidelijk dat deze doelgroep voor haar de meest fijne doelgroep is omdat ze haar werk doet vanuit haar hart!

2. Maatschappelijk kwetsbaarheid

Vervolgens heb ik een algemene vraag rond informeel educatie bij maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren gesteld. Ik heb ondervonden dat maatschappelijk kwetsbare kinderen of jongeren geen bepaalde competenties beschikken anders dan andere kinderen en jongeren. Zij kunnen dus net als alle andere kinderen en jongeren informeel leren. Een geestelijke beperking is natuurlijk een andere zaak. Elk kind en elke jongere heeft talenten, positieve en negatieve eigenschappen. Ze hebben jammer genoeg niet altijd dezelfde thuissituatie en wonen niet in dezelfde omgeving. Het is de taak van de begeleider om het negatieve zoveel mogelijk weg te werken en het positieve te bekrachtigen.

3. Specifieke vragen rond Informele educatie

Tot slot heb ik mij toegespitst tot een aantal specifieke vragen rond informele educatie binnen de organisatie vzw Thebe rond het project de Babbeldoos, de jongerenwerking en het outreachend werk. Deze worden hieronder afzonderlijk besproken met de nadruk op informeel leren.

3.1 De Babbeldoos

3.1.1 Doelgroepomschrijving

Informele educatie is zeer sterk aanwezig binnen het taalstimuleringsproject, de Babbeldoos. Als ik mij richt tot de doelgroep, merk ik op dat de kinderen zowel persoonlijk, maatschappelijk, structureel als cultureel in hun kansen tot ontplooiing belemmerd worden. De kinderen zijn meestal afkomstig uit sociaal zwakkere milieus. Ook merk ik op dat de deelnemers bijna allemaal van een andere etnische afkomst zijn dan de Belgische. Het is een vaststaand feit dat Maasmechelen de armste gemeente van Limburg is, met het hoogste aantal werklozen en achtergestelde kinderen. De leefomgeving van een kind en zijn gezin bepalen, in zekere mate, hoe het zal scoren in het onderwijs, vervolgens op de arbeidsmarkt, er volgens op het gebied van bestaanszekerheid. Hieruit volgt ook dat het minder kansen zal hebben om aan cultuur te doen. De omgevings- en woonkwaliteit zijn hier dus meebepalend. Zo is de Babbeldoos hoofdzakelijk Turks getint. De deelnemers zijn kinderen van het eerste en tweede studiejaar uit het gewone onderwijscircuit die te kampen hebben met taalproblemen. Ze worden voornamelijk gerekruteerd uit de kinderwerking van het jeugdhuis of door de school geconstateerd. Een aantal kinderen uit de kinderwerking vertonen een groot gebrek aan taalvaardigheid. Het ontbreekt hun niet enkel aan correct taalgebruik maar er is ook een sterke afwezigheid van taalontwikkeling. Dit heeft zowel een nefast invloed op hun huidige school en maatschappelijke carrière als op hun later inpassing op de sociale ladder van de maatschappij. We leggen hier de link naar de literatuurstudie i.v.m. maatschappelijk kwetsbaarheid.

Bij de Babbeldoos gebruiken medewerkers bepaalde activiteiten om informele educatie aan te reiken. Thema's zoals het milieu, dieren, voeding, de buurt,... Deze thema's worden bijgehouden in dozen. Hierbij wordt per thema spelmateriaal voorzien samen met verhaaltjes en verschillende quizen. Voor de kinderen zijn het steeds leuke activiteiten maar het informeel leren is zeer sterk aanwezig. Alles draait rond taal! Kinderen hebben het niet door dat zij de taal steeds machtiger worden. Voor deze activiteiten maakt vzw Thebe gebruik van het lokaal van de kinder- en tienerwerking (KINITKI). Voor het project wordt een heel set van nieuw materiaal ontwikkeld. Voor materiaal dat er nodig is, doet de organisatie hoofdzakelijk beroep op materiaal dat door de andere werkingen ook gebruikt wordt, hier heb ik het dan over didactisch materiaal.

Sinds juni '97 is vzw Thebe met een aantal andere organisaties rond de tafel gaan zitten om de taalproblematiek van de kinderen op een structurele maar vernieuwende manier aan te pakken. Hieruit vloeit voort dat ze met een steeds evoluerende nieuwe methodiek het taalgebruik van de kinderen gaan verrijken zodat ze in hun verdere leven gemakkelijker mee kunnen. Hun doelstelling is dat ze de verbale expressie van de kinderen bevorderen door

middel van activiteiten en spel met het accent op het stimuleren van de gesproken taal. Dit door creativiteit via manuele en verbale activiteiten te stimuleren. De voorwaarden om binnen dit project, de Babbeldoos, aan informeel leren te doen, is dat kinderen een taalachterstand “moeten” hebben en dit moet ook door de school bevestigd zijn om aan dit project deel te kunnen deelnemen.

Het project Babbeldoos heeft een aantal streefdoelen. Zo tracht de begeleider zowel op lange als korte termijn een aantal doelstellingen te realiseren. Op korte termijn probeert de organisatie een aantal gezinnen (zowel de ouders als de kinderen) te mobiliseren en hun betrokkenheid tot belang van een goed taalgebruik te versterken. Op een langer termijn tracht men met dit project te werken aan taalachterstand van de kinderen van het eerste en tweede studiejaar. Aangezien uit de kinderwerking (voor meer uitleg over de kinderwerking zie deel 1) blijkt dat de scholen niet de gewenste resultaten behalen, tracht vzw Thebe een gepast alternatief aan te bieden. Het is zeker niet de bedoeling om een school na de school te starten maar zij trachten een vernieuwende speelcultuur te ontwikkelen. De techniek bestaat uit het spelen van spelen met een sturing van de begeleiding die gericht is op de verhoging van het Nederlands taalgebruik en de stimulering van woordenschat en begripsvorming.

We zien dat binnen dit project de vooruitgangen bij de kinderen gesignaleerd worden zowel door de begeleiders als door de school en de ouders. De school houdt de organisatie gedurende het jaar op de hoogte van de kinderen door die deelnemen aan de babbeldoos i.v.m. hun rapport en hun vooruitgang. De kinderen krijgen een diploma aan het einde van het jaar. Een nazorg voor de kinderen is er niet in dit geval. Dit neemt niet weg dat de deur van vzw Thebe steeds open staat voor ouders met vragen hierrond.

Bij elke werking of project is er een methodiek die gehanteerd wordt. Binnen dit project, de Babbeldoos, is er ook een methodiek die de begeleider hanteert om informele educatie aan te reiken. Er wordt telkens gewerkt met een kleine groep van 12 kinderen, die telkens door twee personen, begeleid wordt. De thema's worden los van de schoolse thema's gekozen zodat er een duidelijke scheiding is met de schoolpraktijk. Ieder thema en iedere methodiek wordt grondig geëvalueerd en bijgestuurd. Het gebruikte materiaal is zowel educatief als gericht op lichamelijke expressie. Ieder thema kent ook zijn vast leesmoment om de kinderen vertrouwd te maken met het medium van literatuur en een vast knutselmoment om een aantal woorden tastbaar te laten worden.

We stellen vast dat de kinderen, waarmee we tijdens het project gewerkt hebben, voor wat betreft hun taalvaardigheid en taalontwikkeling, er zeker op vooruit gegaan zijn. De kinderen, welke deelnemen aan dit project, hebben een slecht rapport aan het begin van het schooljaar. Zij begrijpen de opdrachten niet en kunnen niet volgen tijdens de lessen. Ook tijdens de kinderwerking zijn ze niet in staat om de uitleg van een spel goed te begrijpen. Aan het einde van het schooljaar krijgen de kinderen een diploma. Hierop staat vermeld aan welke thema's zij hebben deelgenomen. Zowel de ouders als de school bedanken de organisatie vzw Thebe enorm tijdens het schooljaar en aan het einde. Kinderen groeien enorm en behalen veel betere resultaten. Een enkel kind moet nu en dan eens zijn jaar overdoen. Indien een kind het nog steeds moeilijk heeft aan het einde van het schooljaar, krijgt deze de kans om het schooljaar erop nogmaals deel te nemen aan de Babbeldoos.

Ik stelde ook de vraag of de kinderen zich er ook van bewust zijn dat ze aan informeel leren doen. Ik heb ondervonden dat kinderen er zich meestal niet van bewust zijn wanneer het gaat om informeel leren. Ook jongeren merken dit niet op het moment zelf. Meestal, wanneer ze zelf merken hoe ze als persoon zijn gegroeid, beseffen ze dat dit door ons als begeleiders komt. Er is wel een verschil tijdens het theaterproject. Jongeren weten dat ze naar het jeugdhuis komen om theater te leren. Ze krijgen constant feedback en leren hieruit. Zij zijn er meer bewust mee bezig. Dit project gaat uiteraard ook gepaard met het formeel leren, veel sterker dan tijdens de andere werkingen.

3.2 Het outreachend werk

3.2.1 Doelgroepomschrijving

De jongeren die buiten, vooral in de wijken Vrijhei en Berensheuvel, rondhangen zijn tussen de 12 en 16 jaar. Deze jongeren hebben een verschillende etnische achtergrond. De jongeren kennen elkaar wel, maar toch zijn er subgroepjes. Ze volgen verschillende studierichtingen, van algemeen secundair onderwijs tot beroepsonderwijs. De meeste jongeren ervaren de wijk waarin ze wonen als vrij positief. Hier wonen hun vrienden en die zien ze bijna dagelijks. Ze kunnen makkelijk naar buiten, hebben een eigen hangplek, ...Toch geven ze aan dat ze zich regelmatig vervelen, dat er buiten rondhangen of een partijtje voetbal haast niets in de wijk te beleven valt. De outreachend werker zal dan al zijn creativiteit gebruiken om uit de verschillende mogelijke aanpakken en methodieken datgene te pikken dat het meest aansluit bij zijn persoonlijkheid, regio en doelgroep.

Als volgt heb ik het outreachend werk onderzocht. Ik heb gekeken hoe informele educatie tot uiting komt binnen het outreachend werk. Ik heb dezelfde vragen gesteld aan elke

medewerker maar toegespitst op hun werkveld. Kristof Hayen is verantwoordelijk voor het outreachend werk. We zien dan ook dat hij betrokken is bij het informeel leren.

We merken op dat er binnen het outreachend werk, de vooruitgangen van de jongeren zowel op korte als op lange termijn zichtbaar zijn. De outreachend werker haalde vervolgens aan dat indien er geen korte en lange termijn vooruitgangen zijn het project zal falen.

Bij het outreachend werk worden de vooruitgangen bij de jongeren gesignaleerd, maar ook geëvalueerd. Eerst en vooral heeft de outreachend werker een signaalfunctie. Als jeugdwerker krijg je constant, meestal onrechtstreeks, signalen van de doelgroep met betrekking tot hun situatie, de omgeving, het beleid, ... Al deze signalen kunnen een mogelijk aanknopingspunt zijn om een bepaalde actie te ondernemen, zij het op maat van het individu, de groep, de buurt, het beleid, ...

Evaluaties vinden plaats op verschillende momenten en niveaus binnen het outreachend werk. Deze evaluaties worden gedaan vooral voor jezelf als medewerker en voor de werking, als voor de jongeren. Ze gebeuren zowel op groepsniveau als op individueel niveau. Als eerste zullen de activiteiten geëvalueerd moeten worden. Er moet nagegaan worden of de activiteiten voldoende aansluiten bij de directe leefwereld, interesses, noden en behoeften van de jongeren. Ten tweede is het belangrijk te bekijken of de doelstellingen, gekoppeld aan de activiteiten, realistisch en werkbaar waren. Als derde moet er geëvalueerd worden of de doelstellingen al dan niet bereikt zijn en waarom. Indien de doelstellingen niet of slechts gedeeltelijk behaald zijn moet er bijgestuurd worden. Ook is belangrijk op welke manier er bijgestuurd kan worden. Als vierde moet je er zeker van zijn dat alle activiteiten kaderen in de werkdoelen die dan weer overeen moeten komen met de fase en tussendoelen. Op die manier kan de outreachend werker goed afstemmen of de doelstellingen bereikt worden. Binnen deze doelstellingen behoort informele educatie toe.

De jongeren van het outreachend werk zijn zich er niet van bewust dat ze aan informeel leren doen. Voor hen is het belangrijk dat het leuk is! Hoe langer een outreachend werker een traject aflegt met de jongeren, hoe meer ze bijleren. Jongeren worden ook ouder en krijgen vervolgens toch het gevoel dat ze gedurende al die tijd iets hebben bijgeleerd.

Om aan de Babbeldoos deel te nemen, moet je in het eerste leerjaar zitten en een taalachterstand hebben. Dit is de voorwaarde. informeel leren te doen is de leeftijd, maar binnen het outreachend werk is er geen specifieke voorwaarden vereist om informeel te

leren. Een normale begaafdheid waarbij iemand kan nadenken en kan reflecteren over zijn handelen is voldoende.

Informele educatie binnen het outreachend werk komt tot uiting door verscheidene dingen. Eerst en vooral worden er verschillende activiteiten georganiseerd waarin informeel leren tot uiting komt. Verder zijn er ook meerdaagsen, uitstappen, activiteiten maar ook binnen gewone gesprekken komt informeel leren tot uiting. Dit omdat je binnen een los gesprek gewoon een stelling kunt deponeren zonder dat jongeren dat doorhebben. Je kan hen daarover laten discussiëren en daarop inspelen zodat er toch over wordt nagedacht. De jongeren zullen naderhand onbewust reflecteren en dit zorgt ervoor dat ze toch aan informeel leren doen.

Een concreet voorbeeld is het voorbereiden van het kamp dat elke jaar plaats vindt binnen deze werking. Als je tegen de jongeren zegt dat er ook meisje mee op kamp gaan, start de discussie al van zelf zonder dat zij dit beseffen. Hierop kan dan verder ingespeeld worden. Een ander voorbeeld is dat je een gezamenlijke taak geeft en geen taakverdeling opgeeft en de jongeren dit zelf uitzoeken. Dit zorgt voor groepsdynamica maar ook voor een stuk informeel leren.

Bij de planning en opbouw van activiteiten moet men met vele factoren rekening houden om dit alles een reële slaagkans te geven. Als eerste moeten de activiteiten aansluiten bij de directe leefwereld en interesses van de doelgroep. Dit is zeker belangrijk om de jongeren te motiveren en gemotiveerd te houden voor de deelname aan activiteiten. Binnen het outreachend werk willen we vertrekken vanuit de visie van empowerment dus moeten de jongeren, zeker in een later stadium van het project zo veel mogelijk betrokken worden bij de planning en eventueel voorbereiding van activiteiten. De jongeren krijgen dus medeverantwoordelijkheid voor het slagen van de activiteiten.

Om informele educatie binnen het outreachend werk aan te reiken, hanteert de outreachend werker bepaalde methodieken. De methode en aanpak van het outreachend werk binnen de organisatie, vzw Thebe, berust op enkele pijlers en andere belangrijke elementen. Deze kunnen betrekking hebben op de methodiek, de groep en de werker. De pijlers zijn: drempelverlagend, vindplaatsgericht werken, brugfunctie, empowerment. Andere belangrijke elementen zijn: ervaringsgericht werken, intervisie, supervisie en vorming. Deze worden hieronder bondig besproken.

Ten eerste is het belangrijk om drempelverlagend te werken. Hieronder verstaan we dat de drempel naar het reguliere jeugdwerk of het plaatselijke sportaanbod, voor de doelgroep van het outreachend werk, vaak te hoog is. Dit door verschillende redenen. Enerzijds kan er sprake zijn van een financiële drempel om het lidgeld en/of kampgeld te betalen. Hier verwijzen we terug naar de literatuurstudie waarin vermeld werd dat er de overtuiging leeft dat maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren moeilijker te bereiken zijn, omwille van een gebrek aan diversiteit in de omgeving, financiële beperkingen en geloofsovertuigingen van diverse jongeren. We zien hier nadrukkelijk dat de literatuurstudie overeenkomt met de praktijk.

Anderzijds kan de culturele drempel ook voor problemen rond toeleiding zorgen. Veel allochtone gezinnen zijn niet bekend met het reguliere jeugdwerk, de werking hiervan, de doelstellingen en de meerwaarde voor hun kinderen. Hierbij komt ook nog eens kijken dat vele reguliere werkingen haast enkel leden hebben van autochtone afkomst. Dit komt ook eveneens voor met de deelnemers van het taalstimuleringsproject, de Babbeldoos. Dit vergroot enkel de culturele drempel. Een drempel op het niveau van de jongeren zelf, kan zeker het beeld zijn dat samenhangt met een jeugdbeweging voor deze jongeren, de uniformiteit, de spelletjes, de afspraken, ... Vele jongeren van onze doelgroep hebben het ook zeer moeilijk met een langdurig engagement wat onder andere nodig is bij het lidmaatschap van een jeugdbeweging of sportclub. Hierbij komt ook nog eens kijken dat bepaalde sociale vaardigheden niet voldoende ontwikkeld zijn zoals bijvoorbeeld op tijd komen, op een gepaste manier reageren, ...

Ten tweede zal het outreachend werk vindplaatsgericht werken. Wanneer ze met de jongeren werken in hun directe leefomgeving, op hangplaatsen, in de wijk, ... zal er al een heel groot stuk van de drempel overwonnen zijn. De werker is nu immers op hun terrein, hier voelen zij zich veilig. Het grote voordeel van deze werkvorm is dat de jongeren die de weg niet (willen/kunnen) vinden naar jeugdhuisen op deze manier wel bereikt kunnen worden. Ook kunnen deze jongeren nu gehoord worden en kunnen wij de nodige signalen aan het beleid doorgeven. Op deze manier hebben de niet georganiseerde jongeren ook een stem en kan er met hen meer rekening gehouden worden.

Het outreachend werk kent ook een brugfunctie. Dit type werk is een zeer geschikte methodiek om jongeren te bereiken die de weg naar de jeugdhuisen of het andere vrijetijdsaanbod nog niet gevonden hebben, de niet georganiseerde jongeren. Op deze manier kan er gewerkt worden aan een kennismaking, en eventueel later aan toeleiding, naar het reguliere jeugdwerk of het aanwezige vrijetijdsaanbod. Een andere optie is dat er een werking op maat uitgebouwd kan worden. In een later stadium kan er dan gewerkt

worden aan een uitwisseling met het reguliere jeugdwerk of plaatselijke vrije tijdsaanbod. Op deze manier leren de jongeren ook dit aanbod te kennen.

Sommige jongeren die wel willen deelnemen aan het plaatselijke vrijetijdsaanbod kunnen ook botsen op verscheidene drempels. De taak van de jeugdwerker is ook hier om samen met de jongere op pad te gaan en deze drempels trachten te overwinnen. Bijvoorbeeld: een jongere wil badminton spelen maar weet niet of er een club in de buurt is, wanneer en waar de trainingen zijn, wat het lidgeld is, enzovoort. De jeugdwerker kan dit samen met de jongere uitzoeken en indien nodig de jongere eens vergezellen voor een gesprek met de trainer. Een ander voorbeeld kan zijn dat jongeren of hun familie de financiële middelen niet hebben. Vele mensen weten niet dat zij recht hebben op een tegemoetkoming van het OCMW voor lidgelden en dergelijke van sportclubs of jeugdwerkingen. De jeugdwerker kan dit voor hen verduidelijken en hen eventueel helpen met het nodige papierwerk.

Het hoofddoel van de brugfunctie binnen het outreachend werk is de jongeren optimaal te laten participeren aan de samenleving. Hen helpen en ondersteunen om kansen te grijpen. Belangrijk is dat we hierbij oog hebben voor de jongeren en dit alles op hun tempo doen.

Voor het werken met maatschappelijke kwetsbare jongeren stellen zij het werken vanuit empowerment centraal. Deze jongeren hebben vaak een zwak(ke) zelfbeeld, dit grotendeels door de vele negatieve ervaringen die zij opgedaan hebben. Hierbij komt ook nog eens de stigmatisering van bepaalde groepen in en door onze samenleving. Deze jongeren hebben veelal negatieve ervaringen op verscheidene niveaus, bijvoorbeeld: op school, hulpverlening, vrije tijd, justitie, ... Door de jongeren inspraak te geven en te vertrekken van hun interesses, noden en behoeften kan er gewerkt worden aan een positief zelfbeeld. De jongeren kunnen mee de activiteiten bepalen en een deel van de voorbereiding of uitvoering op hun nemen. Bijvoorbeeld de prijs opzoeken van een activiteit, helpen eten maken en opruimen op een meerdaagse, ... Dit zijn allemaal voorbeelden die de jongeren verantwoordelijkheid kunnen geven, mits motivatie en waar nodig begeleiding van de jeugdwerker, zullen zij hier van kunnen leren. Positieve bekrachtiging van deze jongere is noodzakelijk en zal bijdragen tot een positief zelfbeeld. Deze jongeren kunnen op deze manier succeservaringen op doen en een positiever beeld krijgen van hun kunnen.

Vervolgens is het belangrijk om ervaringsgericht te werken. We gaan er van uit dat hoe meer ervaringen mensen hebben, hoe meer leersituaties er zich voordoen. Een belangrijke theorie rond ervaringsgericht leren is afkomstig van de Amerikaanse psycholoog Kolb. Kolb deelt het ervaringsleren in, in vier stadia en onderscheidt vier soorten leerstijlen. De vier stadia die

Kolb onderscheidt in het ervaringsleren zijn feeling; ofwel concreet ervaren, watching; ofwel waarnemen en overdenken, thinking; ofwel abstracte begripsvorming en doing; ofwel actief experimenteren.

In het eerste stadium gaat de persoon eerst een ervaring opdoen, hij gaat iets meemaken. Het is belangrijk dat hij na deze eerste stap gaat nadenken over wat er gebeurd is. Wie heeft hoe gereageerd en wat was het resultaat hiervan? Als derde stap zal de persoon die de ervaring meegemaakt heeft, nadenken of hij deze ervaring kan uitbreiden naar andere, mogelijke, ervaringen. Gaat hij deze situatie nog meemaken of kent hij gelijkaardige situaties? Als de persoon hierover nagedacht heeft, kan hij gaan experimenteren met zijn gedrag in een nieuwe, gelijkaardige situatie. Bij het experimenteren in een nieuwe situatie zal de persoon een nieuwe ervaring opdoen en deze cirkel opnieuw doorlopen. Het is een oneindige cirkel, die liever met een spiraal vergeleken wordt omdat het niveau steeds hoger zal worden en dit door een ruimere ervaring.

Deze vier stadia volgen logischerwijs op elkaar. Het gedrag van een persoon gaat uiteraard niet veranderen wanneer hij eenmaal deze cyclus doorlopen heeft. Hij zal het een aantal keren moeten doorlopen met positieve ervaringen vooraleer het gestelde gedrag in de meeste situaties gaat gebruikt worden.

Kolb onderscheidt ook vier leerstijlen. Deze zijn: de doeners, de bezinners, de denkers, en tenslotte de beslissers. Elke persoon heeft zo manieren waarop hij makkelijker zal leren en dit bepaalt tot welke categorie hij behoort. Veel mensen proberen de leerstijl waarin zij goed zijn, verder te ontwikkelen en te gebruiken, de andere stijlen minder. Je hebt ook de zogenaamde allround-leerders. Dit zijn mensen die de vier leerstijlen gebruiken en op elke manier vrij makkelijk bijleren. Het leren gebruiken van de vier verschillende leerstijlen is wat men nu mooi noemt "het leren leren."

Als eerste leerstijl komen we de doeners tegen. Zij leren het beste door directe ervaringen, door dingen uit te proberen, te testen en te doen. Ze willen nieuwe ervaringen opdoen en lossen graag problemen op. Als tweede zijn er de bezinners. De bezinners willen nadenken vooraleer ze gaan handelen. Ze verkiezen om activiteiten te doen waar ze de tijd voor krijgen en achteraf kunnen nadenken over hun acties. Ze hebben voorkeur voor opdrachten waar er geen tijdsdruk is, zodat ze ruim de tijd hebben om na te denken over elke stap. Als derde komen we bij de denkers. Deze groep zal proberen bij elke nieuwe situatie relaties te leggen met de kennis die ze hebben. Zij zullen op zoek gaan naar basismodellen en terugvallen op modellen, theoretische concepten en theorieën om problemen te benaderen. Als vierde en

laatste groep zijn er de beslissers. De beslissers richten zich vooral op de praktische zaken en voorbeelden. Ze krijgen graag de kans om dingen uit te proberen onder begeleiding van iemand met ervaring.

Het is belangrijk om op regelmatige basis bijscholingen en vormingen te volgen. Op deze manier kan de werker op de hoogte blijven van de nieuwste methodieken en technieken binnen zijn vakgebied om informele educatie aan te reiken. Ook uitwisselingen met andere werkingen leveren vaak een positieve bijdrage, daar collega's zo van elkaar leren en info kunnen uitwisselen. Anderzijds is er ook het lezen van vakliteratuur om steeds opnieuw kennis op te doen en up to date te blijven. Beiden vormen hebben hun belang en meerwaarde binnen het werkveld.

Vervolgens zijn er de intervisies. Een intervisie is een vorm van deskundigheidsbevordering waarbij medewerkers een beroep doen op collega's om mee te denken over persoon- en functie gebonden vraagstukken en knelpunten uit de eigen werksituatie. Ze vormen samen een intervisiegroep. Het meedenken gebeurt niet door het aandragen van oplossingen maar door het stellen van vragen om zo met behulp van het eigen analytisch en probleemoplossend vermogen zicht te krijgen op het ingebrachte probleem en hoe hierin te handelen. Het is een methodiek waarbij de eigen deskundigheid binnen de organisatie wordt benut en verder wordt ontwikkeld met als doel het bevorderen van de kwaliteit van het werk. Een intervisie beslaat een langere periode, met een klein aantal vaste deelnemers. Vooraf worden afspraken gemaakt over de spelregels, de doelstellingen en de werkwijze van intervisie. Het proces vraagt van de deelnemers de nodige basisvaardigheden. Intervisie kan zowel zelfstandig als onder begeleiding plaats vinden. Binnen een intervisiegroep mag geen sprake zijn van hiërarchie.

Als laatste is er nog de supervisie. Supervisie is een individueel leertraject onder leiding van een supervisor waarbij methodisch wordt ingegaan op de persoonlijke leervragen die iemand heeft ten aanzien van zijn of haar werk. Het is een vorm van reflecteren op de eigen werkstijl. Het geeft zicht op welke situaties iemand problemen opleveren, waar dit mee te maken kan hebben, hoe ze ermee omgaan en welke alternatieven er zijn. De "supervisor" verkennen en herkennen vaste patronen en gaan op zoek naar dieperliggende motieven en overtuigingen die hun interacties sturen. Ze leren denken voelen en handelen adequaat op elkaar af te stemmen en eigen ervaringen in hun werk zodanig te overdenken en te doorzien dat het leidt tot een beter functioneren. Bij supervisie ligt het accent op het leren. Een supervisie is of individueel met de supervisor of in een kleine groep.

3.3 De jongerenwerking

3.3.1 Doelgroepomschrijving

De doelgroep van deze werking bestaat uit maatschappelijk kwetsbare jongeren van verschillende nationaliteiten met een leeftijd variërend van 14 tot 25 jaar. Jongeren die persoonlijk, maatschappelijk en structureel vaak belemmerd worden in hun kansen tot ontplooiing.

Binnen de jongerenwerking komt informele educatie ook tot uiting. Ik heb besloten om dit ook uit de doeken te doen omdat ik tijdens mijn stage voornamelijk binnen deze werking actief was. Ook voor de jongerenwerking heb ik dezelfde vragenlijst gehanteerd als voor de voorgaande werking en het project. Deze keer uiteraard specifiek op de jongeren.

De doelstellingen van de jongerenwerking zijn een aanbod van laagdrempelige, vrijblijvende activiteiten voor jongeren uit wijken waar weinig of geen mogelijkheden tot ontspanning aanwezig zijn. Door het opstarten van concrete activiteiten is het makkelijker jongeren te stimuleren tot deelname om hen op die manier uit hun isolement en passiviteit te halen. Door het aanwenden van de aangeleerde methodiek (ervaringsgericht leren- zie uitleg Het outreachend werk) streeft vzw Thebe ernaar om een aantal gedragsveranderingen te bewerkstellen. Voorbeelden van activiteiten zijn: kaarten, tafeltennis, muziekbeluistering, ... die de sociale contacten met elkaar en met de begeleiding bevorderen. Dit is noodzakelijk voor het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de doelgroep. Ook jongeren een ruimte aanbieden waarin zij zichzelf kunnen zijn, waar plaats is voor ontmoeting en gezellig samenzijn., waar sociale contacten gelegd kunnen worden, maar ook een plaats waar huistaken en voorbereidingen gemaakt kunnen worden.

De medewerkers van vzw Thebe gebruiken heel wat activiteiten om informele educatie aan te reiken binnen de jongerenwerking. Activiteiten zoals kicker-, pool-, pingpong-,... tornooien. Deze worden door jongeren zelf gevraagd en regelmatig zelf georganiseerd door hen. Er wordt op deze momenten informeel aangeleerd hoe een jongere bv. met zijn verlies moet omgaan. Tegelijkertijd leren zij hoe ze verantwoordelijkheid moeten opnemen en hoe ze zelfstandig iets moeten organiseren. Deze zijn in het dagdagelijkse leven ook heel belangrijk. Vervolgens worden er ook uit-activiteiten georganiseerd. Dit kan gaan van zwemmen,

bowlen,... tot een politiek debat. Tijdens deze activiteiten worden de jongeren uit hun vertrouwde omgeving gehaald en leren ze hoe ze zich op openbare plaatsen moeten gedragen. Indien er iets misloopt wordt er ingegrepen en wijzen de begeleiders de jongeren op hun eventuele foute gedragingen. Een meerdaagse wordt georganiseerd om jongeren te belonen, maar ook hier wordt er steeds op een informele manier iets bijgeleerd zoals mee opruimen, samen eten maken, samen activiteiten doen (groepsdynamica), je aan de regels houden van de huisbaas,...

De vooruitgang van de jongeren m.b.t. het informeel leren is niet bij iedereen op dezelfde manier of op hetzelfde moment zichtbaar. De leeftijden gaan van 14 tot 25 jaar. Deze jongeren hebben niet allemaal dezelfde interesses, beschikken niet allemaal over dezelfde competenties en hebben zeer zeker niet allemaal dezelfde achtergrond. Met sommige jongeren leg je een veel langer traject af (jaren) vergeleken met anderen. Vaak speelt hun verleden en wat ze reeds thuis hebben gezien mee. We merken wel op dat er uiteraard vooruitgang is bij deze doelgroep. Een duidelijk voorbeeld hiervan is dat er jongeren zijn welke steeds geweigerd werden wanneer het gaat over weekend- of vakantiewerk. Door hen op een informele manier basiscompetenties aan te leren hebben verschillende jongeren wel werk gevonden. Jongeren die nooit een hand gaven of "onbeleefd" spraken doen dit nu wel spontaan en reageren "beleefd",... Deze vooruitgangen worden tevens ook gesignaleerd. Indien jongeren een traject afleggen zoals de deeltijds lerende jongeren, dan probeert vzw Thebe hen zo lang mogelijk bij zich te houden tot ze klaar zijn voor een reguliere werkplaats (brugproject, sociaal maribel, generatiepact). Ook zij kunnen steeds op de medewerkers van vzw Thebe hen terug vallen i.v.m. vragen, ondersteuning,.. Ook is er een sterk contact met de school. Zij vergaderen maandelijks over de bereikte en nog te bereiken competenties van deze jongeren. De andere jongeren van het jeugdhuis, welke hier niet tewerkgesteld zijn, leren ze iets bij a.d.h.v. activiteiten. Indien ze zelf ergens aan willen werken probeert de organisatie hen hier zo goed mogelijk in te ondersteunen. Zelfs dan heeft de jongere in kwestie "niet door" dat ze er gedurende een "lange" tijd op een informele manier mee omgaan en iets proberen bij te leren.

De gehanteerde methodiek om informele educatie aan te reiken, is net zoals bij het outreachend werk, het ervaringsgericht leren. Jongeren zo veel mogelijk betrekken bij het opzetten van activiteiten waardoor zij een grotere betrokkenheid ervaren en zich op die manier meer verantwoordelijk voelen. Ervaringsgericht leren, de methodiek die de organisatie zich eigen heeft gemaakt, proberen zij zo goed mogelijk toe te passen in deze werking. Binnen de jongerenwerking is er de kern.

De kern, zes jongeren van het jeugdhuis, staat mee in voor het ondersteunen van de jongerenwerkers. Zij nemen mee verantwoordelijkheid op en organiseren, in samenspraak met zowel de jongeren als de verantwoordelijke, activiteiten, een meerdaagse,... Ook hebben zij samen met deze laatste, twee maal per maand, een overlegmoment. Belangrijk is om te weten dat er steeds rekening gehouden wordt met de interesses en de leefwereld van alle jongeren. Hetgeen deze jongeren bijleren en de competenties die zij verder ontwikkelen vloeit voornamelijk voort uit informele educatie. Wanneer jongeren op een informele manier iets gaan bijleren, heeft de begeleider een zeer belangrijke rol. Indien deze een positief imago heeft en een goede en sterke vertrouwensband met de jongeren opbouwt, zullen de jongeren sneller geneigd zijn om te “leren” van hem. Het komt ook regelmatig voor dat jongeren bepaalde gedragingen of handelingen “kopiëren” van deze begeleider. Alles heeft te maken met de status van de begeleider in kwestie en de waarde die jongeren eraan geven. Hiervoor verwijst ik naar de sociale leertheorie.

De sociale leertheorie werd neergeschreven door Bandura en Walters, twee Canadese psychologen. Deze twee psychologen toonden aan dat kinderen, ook van elkaar en van andere personen leerden, gewoonweg door gedrag te imiteren. De kinderen nemen dus gewoonweg gedrag of gedragingen over van andere personen. De personen moeten zich wel in een positieve zin herkennen zijn hoe beter de kinderen zich kunnen identificeren met het model, of hoe hoger de status het model heeft voor het kind, hoe groter de kans dat het gestelde gedrag overgenomen zal worden. We merken op dat de sociale leertheorie ook terug komt bij het outreachend werk.

Net zoals bij het outreachend werk is er geen specifieke voorwaarden vereist om binnen de jongerenwerking aan informeel leren te doen. We zien wel dat zowel bij de babbeldoos als bij de jongerenwerking een leeftijdsgrens is. Bij de Babbeldoos was de leeftijdscategorie vanaf 6 jaar. Tijdens de jongerenwerking geldt enkel de leeftijdsgrens van 14-25 jaar. Het spreekt voor zich dat je niet hetzelfde traject kan afleggen met jongeren die een geestelijke achterstand hebben of niet “mee zijn”. Ook zij zijn welkom en aanwezig in ons jeugdhuis, maar ze worden anders benaderd en er wordt op een andere manier mee omgegaan. Hier ga ik tijdens dit onderzoek niet verder over uitwijken. Vzw Thebe werkt steeds op maat van de jongeren.

Deel IV: KRITISCHE KIJK

Inleiding

Na het voeren van dit onderzoek, ben ik tot de conclusie gekomen dat er in alle projecten en werkingen informele educatie aan bod komt. We zien dat in de jongerenwerking de jongeren aan informeel leren doen. Verder komt dit ook tot uiting binnen het outreachend werk en de Babbeldoos. Bij de jongerenwerking uit zich dit ook binnen de kern. Doordat elke lid van de kern één dag in de week het jeugdhuis draaiende houdt, leren ze zelfstandigheid en verantwoordelijkheid op te nemen.

Om dit onderzoek tot een goed einde te brengen, heb ik bewust een selectie gemaakt van het aanbod binnen de organisatie vzw Thebe. Dit omdat er een relatief kort termijn was om alle projecten te onderzoeken. Indien ik over meer tijd beschikte, zou ik het gehele aanbod besproken willen hebben, om zo een duidelijker overzicht te krijgen over informele educatie binnen verschillende werkingen en projecten.

Ik ga ervan uit dat dit onderzoek een meerwaarde is. In de eerste plaats voor mijzelf omdat ik doorheen dit proces gegroeid ben op persoonlijk en professioneel vlak. Vervolgens hoop ik dat dit een meerwaarde is voor de organisatie, vzw Thebe, waar ik stage heb gelopen.

Hieronder haal ik enkele aanbevelingen en tips aan die van toepassing kunnen zijn binnen het jeugdwerkzorgwerk.

1. Aanbevelingen

In dit deel heb ik, vanuit mijn visie, getracht om een aantal aanbevelingen te formuleren naar het werkveld en het beleid toe.

Kinderen en jongeren die zich niet herkennen in het bestaande aanbod, lopen het “gevaar” dat ze uit het oog verloren worden. Het gevolg is dat ze pas in het vizier komen wanneer ze overlast veroorzaken. Jeugdwerkers moeten daarom meer vindplaatsgericht werken. Veel jongeren worden niet bereikt en blijven op straten en pleinen hangen. Op die manier worden ze dan “Hangjongeren” genoemd. Ook vind ik het belangrijk dat

ouderbetrokkenheid moet toenemen. Ik ben van mening dat er meer ouders aangesproken moeten worden. Dit uit zich ook bij de taal die jongeren en kinderen hanteren. Zij lopen een taalachterstand op, kunnen niet volgen op school, bouwen een problematische schoolcarrière uit,... Ouders beseffen dat vaak niet en kinderen worden ontgoocheld. Het werkveld dat zich naar jongeren richt, moet ouders attent maken op de (te) zware belasting voor hun kinderen.

Binnen de organisatie vzw Thebe vertrekt men al vanuit het vindplaatsgericht. Dit hebben we ook terug gezien in het praktijkgedeelte. Wat mij opviel was dat het outreachend werk zich focust op twee wijken, nl. Vrijhei en Berensheuvel. Om meer jongeren/kinderen tot de reguliere hulpverlening te lijdén, kan de outreachend werker zijn werkdomein verbreden naar meerdere wijken toe.

Ten tweede merk ik op dat het jeugdhulpaanbod van eerstelijnsdiensten onvoldoende bekend is. Als maatschappelijk kwetsbare jongeren op het juiste moment de juiste informatie en adviezen ontvangen, kan een escalatie van problemen makkelijker vermeden worden. Onderwijsvoorzieningen nemen daarbij een prioritaire plaats in, omdat zij alle jongeren bereiken.

Een aanbeveling naar het beleid toe is dat er meer financiële steun toegereikt zou kunnen worden aan jeugdwelzijnsorganisaties. Indien er meer financiële middelen zijn, zal het aanbod ook vergroten. Vzw Thebe bereikt ongeveer 260 kinderen en jongeren met haar werkingen en projecten. De financiële middelen zijn noodzakelijk om opgeleide mensen in dienst te nemen, maar ook om hen te blijven behouden. Enkel hierdoor kan er op een correcte manier gewerkt worden, op maat van de doelgroep en elk individu op zich. Ook is vzw Thebe de enige plaats waar deze jongeren en kinderen terecht kunnen.

Ik merk op dat er binnen vzw Thebe heel veel belang wordt gehecht aan activiteiten die zowel binnen als buitenhuis georganiseerd worden. Ik ga er alsook van uit dat indien er meer financiële middelen worden toegereikt, de organisatie hier veel voordelen uit kan halen en dit tot uiting zal brengen bij hun doelgroep d.m.v. extra activiteiten en op deze manier extra kansen voor elke jongere, meer vormingen op maat van jongeren.

Tips¹

1. Stimuleer een 'open houding' bij de werkingen. Zorg ervoor dat de activiteiten worden afgestemd op hun noden en behoeftes en tenslotte hun interesses.
2. Verbreedt de doelgroep door een uitgebreider netwerk van contacten en samen te werken met andere personen of organisaties.
3. Plaats de jongere centraal
4. Probeer te bewerkstelligen dat de begeleiding vertrekt vanuit de jongere zelf. De jongeren zijn meer tevreden als de begeleiding een vertrouwensband met hen heeft, en zich tot doel stelt om de stem van de jongere te laten horen, en hen een eigen plaats te geven, etc. Het omgekeerde geldt als de begeleiding de jongeren zaken oplegt vanuit de verwachtingen van de samenleving, de overheid en de organisatie (overlast beperken, streefcijfers behalen, etc.).
5. Bewaak de samenstelling van de werking, zodat jongeren zich kunnen identificeren met de begeleiders, en met elkaar.
6. Vermijd de exclusieve rekrutering van (hooggeschoolde, blanke middenklasse) jeugdwerkers, en tracht te streven naar diversiteit. De tevredenheid van de jongeren neemt immers af naarmate het aandeel beroepskrachten uit hooggeschoolde milieus stijgt, en neemt toe naarmate ze vaker zelf uit de doelgroep zelf komen. Ook de beroepskrachten zien de voordelen van 'ervaringsdeskundigen' in, en pleiten ervoor dat ze ter plaatse in de werking worden opgeleid zodat ze toch de meest cruciale pedagogische vaardigheden meekrijgen.
7. Bewaak de diversiteit onder de jongeren. Vele werkingen krijgen te maken met een 'heersende groep' (vaak op basis van etniciteit) die nieuwkomers uit de werking wil houden. De negatieve percepties en vooroordelen die hiervan aan de grondslag liggen, kunnen misschien gecounterd worden door investeringen in diversiteitsprojecten, waarbij jongeren samengebracht worden met een gemeenschappelijk thema (zoals dans of voetbal). Aan de andere kant suggereren sommige analyses echter ook dat een 'teveel' aan diversiteit nadelig is voor de jongeren, wellicht omdat dit de onderlinge identificatie bemoeilijkt en de draagkracht van de werking overstijgt.
8. Investeer in een aanbod voor meisjes. Een evenwicht tussen jongens en meisjes is er momenteel allerm minst. De realisatie van dit aanbod vereist wellicht een groter budget en bijkomend personeel, want meisjes zouden meer nood hebben aan individuele begeleiding dan jongens. Dit is wellicht ook een belangrijke reden voor de scheve genderverhouding.

---

¹ DEPAUW, 'Onderzoek jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren'. 'Een onderzoek bij werkingen, begeleiding en deelnemende jongeren'. P.227.

Algemeen besluit

Zoals al in de inleiding vermeld, ben ik te werk gegaan met de volgende vraagstelling: *‘Op welke manier biedt vzw Thebe informele educatie aan maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren?’*

Als we vertrekken van de probleemstelling zien we dat zowel de gewone leek als enkele andere organisaties zien vzw Thebe nog steeds als “een jeugdhuisje”. Zoals reeds eerder vermeld, is vzw Thebe een welzijnsorganisatie die zich inzet voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. De organisatie richt zich vooral tot deze doelgroep omdat ze minder kansen krijgen en minder aansluiting vinden in de maatschappij. A.d.h.v. werkingen en projecten trachten de medewerkers binnen vzw Thebe de kwetsbare personen en ondersteunen en begeleiden naar de eventuele hulpverlening. Voor vele jongeren is de drempel naar de reguliere hulpverlening nog te hoog. De medewerkers proberen zo laagdrempelig mogelijk te werken en te vertrekken vanuit de leefwereld van de jongeren. De werkingen en projecten binnen de organisatie vertrekken steeds vanuit het geloof in empowerment en emancipatie. Zij trachten de doelgroep zoveel mogelijk te motiveren en te ondersteunen om actief te participeren aan het aanbod. Hier speelt informele educatie ook een grote rol in.

Er wordt al snel van uit gegaan dat jeugdwelzijnsorganisaties geen specifieke doelstelling hebben. Hier zit meer achter! Buiten een zinvolle vrijetijdsbesteding, komt er nog veel meer bij kijken. Jongeren leren op een zeer diverse manier bij. Het gaat dan om attitudes, vaardigheden, kennis en het zelfinzicht verruimen. Vele onder ons vergeten het feit dat ze werken met kwetsbare personen en deze personen ook leren op verschillende manieren. Door deze gedachten worden de werkrachten van vzw Thebe niet altijd even serieus genomen. Iedere keer opnieuw, wanneer er uitwisselingen met andere organisaties zijn, staan mensen versteld van wat de medewerkers allemaal verwezenlijken. Het is pas vanaf dan dat een andere organisatie met Thebe wilt samenwerken en zelfs regelmatig om hulp vraagt! Kinderen en jongeren leren zoveel bij binnen deze organisatie, maar er zijn nog steeds te weinig mensen die weet hebben van het belang van vzw Thebe. Vandaar dat ik een onderzoek rond informele educatie wil doen. Op een verkennende wijze onderzoek ik hoe informele educatie tot uiting komt binnen jeugdwelzijnswerk vzw Thebe. De verzamelde kennis en inzichten moet ervoor zorgen dat er een duidelijk overzicht is rond informele educatie dat aangereikt wordt binnen de organisatie vzw Thebe.

Door informele educatie aan te reiken binnen de jongerenwerking a.d.h.v. activiteiten, worden de jongeren gestimuleerd om verantwoordelijkheden op te nemen, en competenties te verwerven en verder te ontwikkelen. We merken ook op dat de sociale contacten uitgebreid worden en het leren samenwerken steeds verbetert. Dit komt ook voor bij het outreachend werk.

Bij het outreachend werk stellen we vast dat de jongeren leerden samenwerken en hun sociale vaardigheden beter zijn ontwikkeld. Vervolgens is hun motivatie, betrokkenheid, zelfbeeld en inzet verhoogt.

Bij de Babbeldoos stellen we vast dat de kinderen waarmee we tijdens het project gewerkt hebben, voor wat betreft hun taalvaardigheid en taalontwikkeling, er zeker op vooruit gegaan zijn. De kinderen welke mee doen aan dit project hebben een slecht rapport aan het begin van het schooljaar. Zij begrijpen de opdrachten niet en kunnen niet volgen tijdens de lessen. Ook tijdens de kinderwerking zijn ze niet in staat om de uitleg van een spel goed te begrijpen. Aan het einde van het schooljaar krijgen de kinderen een diploma. Hierop staat vermeld aan welke thema's zij hebben deelgenomen. Zowel de ouders als de school bedanken de organisatie vzw Thebe tijdens het schooljaar en aan het einde. Kinderen groeien enorm en behalen veel betere resultaten. Een enkel kind moet nu en dan eens zijn jaar overdoen. Indien een kind het nog steeds moeilijk heeft aan het einde van het schooljaar, krijgt deze de kans om het schooljaar erop nogmaals deel te nemen aan de Babbeldoos.

We kunnen ervan uitgaan dat we uiteindelijk een antwoord op de onderzoeksvraag hebben. De belangrijkste resultaten geven weer dat de organisatie vzw Thebe informele educatie aanreikt binnen alle werkingen en projecten. We hebben gezien dat de verantwoordelijke van hun werking/project een eigen persoonlijke inbreng te voren haalt en hier zijn eigen richting aan geeft. Verder merken we ook op dat de doelstellingen van deze werkingen/projecten bereikt worden op lange als korte termijn.

BIBLIOGRAFIE

Geschreven bronnen

- Boeken

BAARDA, D.B. & de Goede, M.P.M. (1995). *Basisboek. Methoden en technieken. Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Houten: Stenfert Kroese.

BAERT, H., DE WITTE, K., & STERCK, G. *Vorming, training en opleiding. Handboek voor een kwaliteitsvol VTO-beleid in welzijnsvoorzieningen*. Leuven/Apeldoorn: Garant. 2000.

BJORNAVOLDL, J. *Making learning visible. Identification, assessment and recognition of non-formal learning in Europe*. Thessaloniki: Cedefop. 2000.

COCKX, F. *De functie(s) van het sociaal-cultureel werk. Resultaten van een visieontwikkelingstraject met, door en voor het sociaal-cultureel volwassenwerk in Vlaanderen*. Brussel, september 2010, p.68.

COLLEY, H., HODKINSON, P., & MALCOLM, J. *Informality and formality in learning*. London: Learning and Skills Development Agency/University of Leeds. 2004

COUSEE, F. *De pedagogiek van het jeugdwerk*. Gent: Academia Press. 2006.

CRAEYNEST, P., *Psychologie van de levensloop. Inleiding in de ontwikkelingspsychologie*. Leuven/Voorburg, Uitgeverij Acco, 2007.

DE BIL, P. *Onderzoek in 15 stappen*. Nederland, Boom, 2011.

ESHACH, H. (2007). *Bridging In-school and out-of-school learning: formal, non-formal, and informal education*, in: *Journal of science education and technology*, vol 16, no. 2m, april 2007, p. 171-190.

ESCHACH, H. *Science Literacy in Primary Schools and Pre-Schools*. Springer, 2006.

GOFFMAN, E. *De dramaturgie van het dagelijkse leven. Schijn en werkelijkheid in sociale interacties*. Utrecht, Bijleveld, 1993, 255p.

HAGAR, P. & HALLIDAY, J. *Recovering informal learning. Wisdom, judgement and community*. Dordrecht: Springer.2009.

FACHE, W. *De evoluerende positie van de jeugdbeweging*, in Socul., nr.20, p.12,1987.

KLIP, H., *Van idee tot uitwerking. Werkstukken scripties en beleidsrapporten in het HSAO*. Bussum, Uitgeverij Coutinho, 2001.

PADMOS, B., *De scriptiesupporter. Een doeltreffende aanpak van je scriptie*. Antwerpen/Apeldoorn, Garant, 2009.

RUIJTERS, M. *Hoe leuk is leren eigenlijk?* In: *Leren in Organisaties*,2007.

SCHEPERS, J. *Overzicht van het welzijnswerk. Welzijnsrecht 2*. Brugge: Die Keure, 1996.

SCHUYT, C.J.M. *Kwetsbare jongeren en hun toekomst. Beleidsadvies (mei 1995) gebaseerd op literatuurverkenning*. Amsterdam: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. 1995.

SHONKOFF, J. P. and D. A. Phillips. *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*, National Academy Press, Washington DC.2000.

STUDULSKI, F., *Waar wordt tegenwoordig nog wat geleerd?*, in: *Dyck, M. van & Studulski, F. Schools en buitenschools*, ARO Werkdocument 15, Utrecht: Adviesraad voor het onderwijs.1994.

VAN ASSCHE, V., Hermans G. & Lauwers J. (1998). *Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren: tussen zorg en vrije tijd? Rapportering van de eerste fase van het onderzoeksproject 'Zorg en Maatschappelijke Integratie', uitgevoerd in opdracht van de Minister van Cultuur, Gezin en Gelijke Welzijn*. Antwerpen: Universitaire Instelling Antwerpen.

VAN DER KROGT, F.. *Leren in netwerken. Veelzijdig organiseren van leernetwerken met het oog op humaniteit en arbeidsrelevantie*. Utrecht: Lemma.1995.

WALGRAVE, L. (Ed.), *Confronterende jongeren*, Leuven: Universitaire Pers Leuven, 268.1996.

- *Cursussen*

VERSTRAETEN, J., Sociaal-cultureel werk, Hasselt, Xios, 2006-2007. (niet gepubliceerde cursus)

- *Tijdschriften*

CMGJ, *Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid?*. !Schrap, juni, 2008, p. 5-7.

Mondelinge bronnen

Informele gesprekken met medewerkers binnen de organisatie vzw Thebe Maasmechelen.

Audiovisuele bronnen/ elektronische bronnen

Internet , <http://www.thebe.be>. Z.j.

De Pauw, P., VERMEERSCH, H., COUSSEE, F., Vettenburg, N. & VANHOUTTE, M. Jeugdbewegingen in Vlaanderen. Een onderzoek bij groepen, leiding en leden. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse Overheid. Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen: Brussel. 2010
http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek_andereproj_jeugdbeweging.aspx

MOOJ Vzw, *Mechels Overleg en Organisatie van het Jeugdwezijn. Resultaten en werkingsverslag*. 2007. www.mooj.be

UIT DE MARGE, *Doelstellingen van het jeugdwerk MKJ*. Internet, 11 februari 2008.
(http://www.uitdemarge.be/fileadmin/user_upload/DOELSTELLINGEN_VAN_HET_JEUGDWERK_MKJ.doc)

VAN ASSCHE, V., *Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren*, in: *Gids sociaal-cultureel en educatief werk – jeugdwerk* Afl. 30, juni 2001. Ook beschikbaar op <http://www.uitdemarge.be>

VAN ASSCHE, V., *Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde kinderen*. Gids sociaal-cultureel en educatief werk, 30, 97-129.

VERCOUTERE, M., *Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid*, Uit De Marge, 2008, <http://www.uitdemarge.be>.

VERCOUTERE, M., *Onderwijs en maatschappelijke kwetsbaarheid*. De positie van het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, en terreinverkenning. *Internet*, 22 april 2008. (http://www.uitdemarge.be/fileadmin/udm/UDMcontent/PDF_Teksten/Onderwijs_en_maatschappelijke_kwetsbaarheid.pdf)

JANS, E. *Een interculturele bouwwerf. Over het hoe. Tekst in het kader van een intervisietraject rond "Het intercultureeliseren van je organisatie"*, gestart april 2006, een samenwerking van "Kunst en Democratie" en "Victoria De Luxe", p. 6.

http://www.cultureetdemocratie.be/nl/tekst/interculturele_bouwwerf_Jans.pdf

Bijlage

2. Vragenlijst

Naam:

Functie binnen organisatie vzw Thebe:

Algemene vragen rond informele educatie binnen de organisatie vzw Thebe

1. Op welke manier bent u bij het informeel leren betrokken en wat is uw rol hierin?
2. Welke handvaten hanteert u, als medewerker binnen vzw Thebe, om informele educatie aan te reiken?
3. Hoe wordt informele educatie in het algemeen ondersteund binnen de organisatie vzw Thebe?
4. Wat is het verschil tussen de methodiek die u hanteert en andere jeugdhuisen?
5. Is leeftijd een bepalende factor voor informeel leren?
6. Wat zijn de voor- en nadelen van informeel leren?
7. Vindt u dat informeel leren, formeel leren versterkt? Zo ja, waarom?
8. Is informeel leren volgens u
  - i. Extern gestuurd of zelfgestuurd
  - ii. Intentioneel of exidentieel
  - iii. Geïmproviseerd of gepland
  - iv. Systematiseert of occasionaliseert
  - v. Individueel of collectief
9. Zijn er binnen de organisatie vzw Thebe bepaalde factoren die het informeel leren belemmeren of juist bevorderen? Zo ja, welke zijn deze belemmeringen of bevorderingen?
10. Zitten de collega's op dezelfde golflengte m.b.t. informele educatie binnen de projecten/werkingen? Zo niet, welke "problemen" ervaren jullie dan?
11. Zijn er door eventuele "problemen" factoren die jongeren/kinderen weghouden van de werkingen/projecten?

Algemene vraag rond informeel leren bij maatschappelijk kwetsbare kinderen/jongeren

1. Moeten maatschappelijk kwetsbare kinderen/jongeren bepaalde competenties en/of vaardigheden beschikken om aan informeel leren te doen? Zo ja, welke?

Specifieke vragen rond informeel leren binnen de organisatie vzw Thebe

1. Welke soort activiteiten gebruiken de medewerkers binnen vzw Thebe om informele educatie aan te reiken i.v.m.
  - i. De jongerenwerking
  - ii. De babbeldoos.
  - iii. Outreachend werk
2. Informeel leren vindt zowel individueel als collectief plaats? Welke heeft volgens u meer effect? Is dit het zelfde bij elke werking?
3. Ziet u vooruitgang bij uw doelgroep die aan informeel leren doen? Zo ja, zijn deze vooruitgangen dan op korte of op lange termijn?
  - i. Jongerenwerking
  - ii. Babbeldoos
  - iii. Outreachend werk
4. Zijn de jongeren/kinderen zich er ook van bewust dat ze aan informeel leren doen? Hoe komt dit tot uiting? Is er een verschil tussen de verschillende werkingen/ projecten?
5. Zijn er bepaalde voorwaarden vereist om aan informeel leren te doen bij jongeren van
  - i. Jongerenwerking
  - ii. Babbeldoos
  - iii. Outreachend werk
6. Wordt de vooruitgang bij de kinderen en jongeren ook gesignaleerd? Is er ook sprake van een nazorg?
  - i. Jongerenwerking
  - ii. Babbeldoos
  - iii. Outreachend werk
7. Bij welke werking ervaart u de meeste moeilijkheden rond informele educatie?
8. Hoe komt informele educatie tot uiting binnen
  - i. De jongerenwerking
  - ii. De Babbeldoos
  - iii. Outreachend werk

BASISINFORMATIE EINDWERK

VOORNAAM : HILAL

NAAM: DEMIRKOPARAN

KLAS : 3 SAW

DEPARTEMENT : PXL Social Work

ACADEMIEJAAR : 2013-2014

TREFWOORD : Informele educatie

TITEL : Op welke manier biedt vzw Thebe informele educatie aan maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren?

SAMENVATTING :

“Maatschappelijke kwetsbaarheid is een cumulatie van negatieve ervaringen en contacten met maatschappelijke instellingen die leidt tot een ongunstig maatschappelijk perspectief. Het gaat om ‘jongeren’ uit de lagere sociale klassen van de samenleving die een opeenhoping van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen ondergaan.”
(Vercoutere M., 2008)

Zowel de gewone leek als enkele andere organisaties zien vzw Thebe nog steeds als “een jeugdhuisje”. Zoals reeds eerder vermeld, is vzw Thebe een welzijnsorganisatie die zich inzet voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. De organisatie richt zich vooral tot deze doelgroep omdat ze minder kansen krijgen en minder aansluiting vinden in de maatschappij. A.d.h.v. werkingen en projecten trachten de medewerkers binnen vzw Thebe de kwetsbare personen en ondersteunen en begeleiden naar de eventuele hulpverlening. Voor vele jongeren is de drempel naar de reguliere hulpverlening nog te hoog. De medewerkers proberen zo laagdrempelig mogelijk te werken en te vertrekken vanuit de leefwereld van de jongeren. De werkingen en projecten binnen de organisatie vertrekken steeds vanuit het geloof in empowerment en emancipatie. Zij trachten de doelgroep zoveel mogelijk te motiveren en te ondersteunen om actief te participeren aan het aanbod.

Vzw Thebe wil de doelgroep bereiken via een gestructureerd, maar laagdrempelig aanbod, waarbij de nadruk ligt op medeverantwoordelijkheid, roldoorbrekend werken, participatie en integratie bevorderend werken, groepsgericht werken aan sociale vaardigheden, verruiming van de ervaringswereld via spel en vorming en dit alles via een rechtstreeks werken met de verschillende doelgroepen. Hier speelt informele educatie ook een grote rol in.

Er wordt al snel van uit gegaan dat jeugdwelzijnsorganisaties geen specifieke doelstelling hebben. Hier zit meer achter! Buiten een zinvolle vrijetijdsbesteding, komt er nog veel meer bij kijken. Jongeren leren op een zeer diverse manier bij. Het gaat dan om attitudes, vaardigheden, kennis en het zelfinzicht verruimen. Vele onder ons vergeten het feit dat ze werken met kwetsbare personen en deze personen ook leren op verschillende manieren. Door deze gedachten worden de werkrachten van vzw Thebe niet altijd even serieus genomen. Iedere keer opnieuw, wanneer er uitwisselingen met andere organisaties zijn, staan mensen versteld van wat de medewerkers allemaal verwezenlijken. Het is pas vanaf dan dat een andere organisatie met Thebe wilt samenwerken en zelfs regelmatig om hulp vraagt! Kinderen en jongeren leren zoveel bij binnen deze organisatie, maar er zijn nog steeds te weinig mensen die weet hebben van het belang van vzw Thebe. Vandaar dat ik een onderzoek rond informele educatie wil doen. Op een verkennende wijze onderzoek ik hoe informele educatie tot uiting komt binnen jeugdwelzijnswerk vzw Thebe. De verzamelde kennis en inzichten moet ervoor zorgen dat er een duidelijk overzicht is rond informele educatie dat aangereikt wordt binnen de organisatie vzw Thebe.

Leren doen wij overal en altijd. Dit kan zowel op een formele, niet-formele en/of informele manier gebeuren. Ook in het jeugdwelzijnswerk. Ik heb a.d.h.v. van dit onderzoek achterhaalt hoe informele educatie tot uiting komt binnen de organisatie vzw Thebe.

Door informele educatie aan te reiken binnen de jongerenwerking a.d.h.v. activiteiten, worden de jongeren gestimuleerd om verantwoordelijkheden op te nemen, en competenties te verwerven en verder te ontwikkelen. We merken ook op dat de sociale contacten uitgebreid worden en het leren samenwerken steeds verbetert. Dit komt ook voor bij het outreachend werk.

Bij het outreachend werk stellen we vast dat de jongeren leerden samen werken en hun sociale vaardigheden beter zijn ontwikkeld. Vervolgens is hun motivatie, betrokkenheid, zelfbeeld en inzet verhoogt.

Bij de Babbeldoos stellen we vast dat de kinderen waarmee we tijdens het project gewerkt hebben, voor wat betreft hun taalvaardigheid en taalontwikkeling, er zeker op vooruit gegaan zijn. De kinderen welke mee doen aan dit project hebben een slecht rapport aan het begin van het schooljaar. Zij begrijpen de opdrachten niet en kunnen niet volgen tijdens de lessen. Ook tijdens de kinderwerking zijn ze niet in staat om de uitleg van een spel goed te begrijpen. Aan het einde van het schooljaar krijgen de kinderen een diploma. Hierop staat vermeld aan welke thema's zij hebben deelgenomen. Zowel de ouders als de school bedanken de organisatie vzw Thebe tijdens het schooljaar en aan het einde. Kinderen groeien enorm en behalen veel betere resultaten. Een enkel kind moet nu en dan eens zijn jaar overdoen. Indien een kind het nog steeds moeilijk heeft aan het einde van het schooljaar, krijgt deze de kans om het schooljaar erop nogmaals deel te nemen aan de Babbeldoos.

De belangrijkste resultaten geven weer dat de organisatie vzw Thebe informele educatie aanreikt binnen alle werkingen en projecten. Door mijn praktijkervaring als door mijn gedane onderzoek, merk ik dat de doelgroep via deze werkingen en projecten meer verantwoordelijkheid kan dragen.

Dit onderzoek is een bundeling van informatie en resultaatverwerking rond informele educatie bij maatschappelijk kwetsbare jongeren en kinderen toegespitst op twee grote werkingen en één project. Deze zijn het outreachend werk, de jongerenwerking en het taalstimuleringsproject, de Babbeldoos. Vervolgens is dit onderzoek opgedeeld in drie duidelijk te onderscheiden delen. In deel I wordt de actuele situering van jeugdwelzijnswerk vzw Thebe weergegeven. In deel II komt de literatuurstudie aanbod, waar de term maatschappelijk kwetsbaarheid en informele educatie uit de doeken wordt gedaan. In deel III zal mijn onderzoek in praktijk worden omgezet en zien we op welke manier informele educatie tot uiting komt binnen de organisatie vzw Thebe binnen de drie bovenstaande werkingen/projecten.